

Številka: 35409-530/2022-2550-193

Datum: 06. 12. 2024

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo izdaja na podlagi 84. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 44/22, 18/23 - ZDU-10, 78/23 - ZUNPEOVE in 23/24) v upravni zadevi odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje za Posodobitev celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, pripravljavcu plana, Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo, Direktoratu za energijo, Langusova ulica 4, 1000 Ljubljana, ki ga zastopa minister mag. Bojan Kumer naslednjo

ODLOČBO

1. Vplivi plana Posodobitev celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (Konzorcij NEPN, verzija 5.0, rev.2, datum: 14. avgust 2024, revidirano 24. septembra 2024 in 10. oktobra 2024 (CPVO), v nadaljevanju: Posodobljeni NEPN) so sprejemljivi, ob upoštevanju omilitvenih ukrepov, določenih v poglavju 5.3.1 Omilitveni ukrepi v okoljskem poročilu Celovita presoja vplivov na okolje: posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (Konzorcij CPVO, št. projekta: 2670, 223240-CPVO-5-S5, september 2024, v nadaljevanju: Okoljsko poročilo).
2. Spremljanje izvajanja Posodobljenega NEPN se izvaja z monitoringom kazalcev stanja okolja, kot so opredeljeni v prilogi 1 in 2 Posodobljenega NEPN v povezavi s poglavjem 5.3.2. Okoljskega poročila.
3. V tem postopku stroški niso nastali.

Obrazložitev

I.

Ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, je na podlagi vloge pripravljavca plana, Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, Direktorata za energijo, Langusova ulica 4, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: pripravljavec plana), z odločbo št. 35409-530/2022-2550-13 z dne 27. 9. 2022, odločilo, da je za Posodobitev celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje (v nadaljevanju: CPVO) in presojo sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na varovana območja narave.

Po odločitvi o izvedbi CPVO je pripravljavec plana v skladu z določili 79. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 44/22, 18/23 - ZDU-10, 78/23 - ZUNPEOVE in 23/24; v nadaljnjem besedilu ZVO-2) podal vlogo za določitev obsega informacij, podatkov in vsebin okoljskega poročila (t. i. vsebinjenje okoljskega poročila). Na podlagi te vloge je ministrstvo pridobilo mnenja mnenjedajalcev, ki sodelujejo v postopku CPVO, ter jih z dopisom št. 35409-530/2022-2550-73 z dne 16. 1. 2024, posredovalo pripravljavcu plana in zainteresirani javnosti.

Ker faza vsebinjenja v ZVO-2 ni predpisana kot obvezna faza in ker je pripravljavec plana še pred njenim dokončanjem podal vlogo za oceno ustreznosti okoljskega poročila, kateri je, poleg osnutka plana, priložil že pripravljen osnutek okoljskega poročila, je ministrstvo na podlagi 80. člena ZVO-2 nadaljevalo s fazo izdaje mnenja o ustreznosti okoljskega poročila.

Za Posodobitev celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta je bilo izdelano okoljsko poročilo Celovita presoja vplivov na okolje: posodobitev nacionalnega energetskega in podnebne načrta: Osnutek okoljskega poročila (izdelali: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje, d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Špela Polak Bizjak s. p., št. projekta 223240-CPVO-4-S-2636 (14.12.2023), Ljubljana, december 2023) z dodatkom za varovana območja Celovita presoja vplivov na okolje: posodobitev nacionalnega energetskega in podnebne načrta: Dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov posodobitve celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (izdelali: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje, d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Špela Polak Bizjak s. p., št. projekta 223240-CPVO-4-S-2637 (14.12.2023), Ljubljana, december 2023). V fazi ugotavljanja ustreznosti okoljskega poročila sta bila Posodobljeni NEPN in Okoljsko poročilo, na poziv ministrstva, pristojnega za celovito presojo vplivov na okolje, dvakrat spremenjena in dopolnjena ter izoblikovana ob sodelovanju ministrstev in organizacij, ki v postopku CPVO sodelujejo kot mnenjedajalci. Ministrstvo je nato v mnenju št. 35409-530/2022-2550-129 z dne 20. 5. 2024 ugotovilo, da je Okoljsko poročilo (Celovita presoja vplivov na okolje: posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta - Dopolnitev osnutka okoljskega poročila na podlagi mnenja MOPE, izdelal Konzorcij CPVO: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Svetovanje, vodenje in izvajanje projektov, Špela Polak Bizjak s. p., št. projekta: 2638, 223240-CPVO-4-S3, april 2024) ustrezno.

Javna razgrnitev dopolnjenega osnutka Posodobitve celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta in okoljskega poročila z dodatkom za presojo sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na varovana območja narave je potekala od 24. 5. 2024 do 23. 6. 2024. Razgrnjeno gradivo je bilo v času javne razgrnitve v digitalni obliki objavljeno v svetovnem spletu na povezavi:

<https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebn-nacrt-2024/sodelovanje-z-javnostjo/razgrnitev-koncni-nepn-posvetovanje-javnost/>.

Javnost je pripombe na razgrnjeno gradivo lahko podala preko elektronskega obrazca za pripombe na naslov gp.mope@gov.si. V okviru javne razgrnitve sta bili organizirani dve javni predstavitvi; prva javna predstavitve je potekala dne 3. 6. 2024 v živo na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani, druga pa je potekala preko spleta, dne 11. 6. 2024. V času javne razgrnitve je pripravljavec plana prejel preko 400 pripomb in predlogov s strani strokovne in laične javnosti.

Skladno z 81. členom ZVO-2 je pripravljavec plana avgusta 2024 pripravil in objavil stališča do pripomb in predlogov javnosti na okoljsko poročilo in plan. Stališča do pripomb javnosti z javne razgrnitve (Stališča do pripomb javnosti na osnutek posodobljenega NEPN, avgust 2024 in Stališča do pripomb javnosti na okoljsko poročilo, avgust 2024) so skupaj s pojasnili, katere od njih in kako so bile upoštevane v predmetnem planu, javno objavljena na [Portalu Energetika](#).

II.

Pripravljavec plana je na Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za okolje, Sektor za okoljske presoje (v nadaljevanju: ministrstvo), dne 25. 09. 2024 predložil dopolnjeno dokumentacijo in ministrstvo pozval k izdaji odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje za Prenovljeni NEPN.

Pripravljaivec plana je ministrstvu predložil naslednje gradivo:

- Predlog Posodobitve Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta, verzija 5.0, rev.1, datum: 14. avgust 2024, revidirano 24. september 2024 (CPVO) (Konzorcij NEPN: Institut Jožef Stefan, Center za energetska učinkovitost, Inštitut za ekonomska raziskovanja, ELEK, d.o.o., ELES, d.o.o., Plinovodi, d.o.o., PNZ d.o.o., Gozdarski inštitut Slovenije, Kmetijski inštitut Slovenije, Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in Strojna fakulteta Univerze v Ljubljani),
- Okoljsko poročilo - Celovita presoja vplivov na okolje: posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta - Dopolnitev okoljskega poročila glede na javno obravnavo (Konzorcij CPVO: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Svetovanje, vodenje in izvajanje projektov, Špela Polak Bizjak s. p., št. projekta: 2670, 223240-CPVO-5-S5, september 2024),
- Dodatek za varovana območja narave - Celovita presoja vplivov na okolje: posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta - Dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov posodobitve celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (Konzorcij CPVO: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Svetovanje, vodenje in izvajanje projektov, Špela Polak Bizjak s. p., št. projekta: 2637, 223240-CPVO-5-SD4, september 2024).

Gradivo je bilo ministrstvu dostopno na Spletnem odložišču velikih datotek (SOVD), na naslovu: [https://sovd-](https://sovd-prenos.gov.si/app/public/#/download/1obbNpr3fup5Y7orFTMZchzAIDM5vk?prej=249377)

[prenos.gov.si/app/public/#/download/1obbNpr3fup5Y7orFTMZchzAIDM5vk?prej=249377](https://sovd-prenos.gov.si/app/public/#/download/1obbNpr3fup5Y7orFTMZchzAIDM5vk?prej=249377).

Gradivo je bilo z namenom seznanitve in sodelovanja javnosti objavljeno tudi na Portalu Energetika, na spletnem naslovu:

<https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebni-nacrt-2024/celovita-presoja-vplivov-na-okolje/#c1669>.

III.

Republika Slovenija, v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999 z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov (v nadaljevanju: Uredba (EU) 2018/1999), pripravlja Posodobitev celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta. Uredba (EU) 2018/1999 državam članicam nalaga obveznost, da do 31. 12. 2019 Komisiji predložijo Celoviti nacionalni energetske in podnebne načrt. Skladno z Uredbo (EU) 2018/1999 morajo Celoviti nacionalni energetske in podnebne načrti zajeti desetletna obdobja ter zagotoviti pregled nad obstoječim stanjem energetskega sistema in politike. Določiti morajo nacionalne cilje za vsako od petih razsežnosti energetske unije (energetska varnost, notranji trg energije, energijsko učinkovitost, razogljičenje, raziskave, inovacije in konkurenčnost) ter ustrezne politike in ukrepe za izpolnitev teh ciljev in temeljiti na analitični osnovi. V celovitih nacionalnih energetske in podnebnih načrtih, ki zajemajo prvo obdobje od leta 2021 do leta 2030, je treba posebno pozornost posvetiti ciljem za leto 2030 za zmanjšanje emisij toplogrednih vplivov, energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost in elektroenergetsko medsebojno povezanost. Vlada Republike Slovenije je 27. 2. 2020 sprejela Celoviti nacionalni energetske in podnebne načrt Republike Slovenije (v nadaljevanju: veljavni NEPN), ki je bil dne 28. 2. 2020 tudi predložen Evropski komisiji. Nadalje Uredba (EU) 2018/1999 državam članicam nalaga, da do 30. 6. 2023 Evropski komisiji predložijo osnutek posodobljenega NEPN, do 30. 6. 2024 pa tudi posodobljeni sprejeti NEPN.

Pri tem Uredba (EU) 2018/1999 določa obvezno vsebino plana (NEPN-a), pri čemer zahteva, da ta vsebuje naslednje glavne oddelke:

(a) pregled postopka, uporabljenega za oblikovanje celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta, ki je sestavljen iz povzetka, opisa javnih posvetovanj in vključitve zainteresiranih strani ter rezultatov posvetovanj in regionalnega sodelovanja z drugimi državami

članicami pri pripravi načrta, kakor je določen v členih 10, 11 in 12 ter v točki 1 oddelka A dela 1 Priloge I;

(b) opis nacionalnih ciljev in prispevkov v zvezi z razsežnostmi energetske unije, kakor je določeno v členu 4 in Prilogi I;

(c) opis načrtovanih politik in ukrepov v zvezi z ustreznimi cilji in prispevki iz točke (b) ter splošni pregled naložb, potrebnih za uresničevanje ustreznih ciljev in prispevkov;

(d) opis trenutnega stanja petih razsežnosti energetske unije, tudi v zvezi z energetske sistemom ter emisijami toplogrednih plinov in odvzemov ter s projekcijami za cilje iz točke (b) z že obstoječimi politikami in ukrepi;

(e) kadar je to ustrezno, opis regulativnih in neregulativnih ovir ter ovir za uresničevanje ciljev ali prispevkov v zvezi z energijo iz obnovljivih virov in energetske učinkovitosti;

(f) oceno učinkov načrtovanih politik in ukrepov za doseganje ciljev iz točke (b), vključno z njihovo skladnostjo z dolgoročnimi cilji za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz Pariškega sporazuma in dolgoročnimi strategijami iz člena 15;

(g) splošno oceno učinkov načrtovanih politik in ukrepov na konkurenčnost, povezano s petimi razsežnostmi energetske unije;

(h) priloge, pripravljene v skladu z zahtevami in strukturo iz Priloge III k tej uredbi, kjer so predstavljene metodologije in ukrepi politike držav članic za doseganje zahtev glede prihrankov energije v skladu s členom 7 Direktive 2012/27/EU in Prilogo V navedene direktive.

Veljavni NEPN pokriva obdobje do leta 2030 s pogledom do leta 2040 in podaja pregled nad obstoječim stanjem energetskega sistema, določa nacionalne cilje za vsako od petih razsežnosti energetske unije (1. razogljičenje (emisije toplogrednih plinov (v nadaljevanju: TGP) in obnovljivi viri energije (v nadaljevanju: OVE)), 2. energetska učinkovitost (v nadaljevanju: URE), 3. energetska varnost, 4. notranji trg energije in 5. raziskave, inovacije in konkurenčnost), ustrezne politike in medsektorske ukrepe za izpolnitev teh ciljev.

Posodobitev NEPN, ki je predmet konkretnega postopka, določa naslednje ključne cilje Republike Slovenije do leta 2030:

1. Za razsežnost razogljičenje:

- prispevati k doseganju neto ničelnih emisij TGP na ravni EU do leta 2050, kar je izhodišče za načrtovanje ciljev, politik in potrebnih ukrepov do leta 2050,
- zmanjšati skupne emisije TGP za vsaj 55% do leta 2030 in vsaj 35% do leta 2030 glede na leto 2005,
- zmanjšati emisije TGP do leta 2030 vsaj za 28% glede na leto 2005,
- zmanjšati emisije TGP v stavbah za vsaj 70% do leta 2030 glede na leto 2005,
- zagotoviti, da v sektorju LULUCF (Land Use, Land-Use Change and Forestry / raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo) v obdobju od leta 2021 do leta 2025 emisije TGP ne presegajo ponorov in da je v letu 2030 ponor v tem sektorju vsaj -146 kt CO₂ ekv,
- na področju prilagajanja zmanjšati izpostavljenost vplivom podnebnih sprememb in tveganju podnebno pogojenih nesreč ter občutljivost in ranljivost Slovenije zanje in tako krepiti odpornost in prilagoditvene sposobnosti družbe,
- zagotavljanje podnebne pravičnosti,
- ukinjanje spodbud za rabo fosilnih goriv do leta 2030,
- zagotavljanje prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo s spodbujanjem trajnostne potrošnje in proizvodnje,
- doseči vsaj 33% delež OVE v končni rabi energije do leta 2030 in doseči vsaj 55% delež energije v stavbah iz OVE, vsaj 30% delež OVE (vključno z odvečno toploto) v industriji, vsaj 2-3% letno povečanje deleža OVE in odvečne toplote ter hladu v sistemih daljinskega ogrevanja in hlajenja in do 2030 doseganje vsaj 25 - 40% delež te

- proizvodnje, vsaj 55% delež OVE pri proizvodnji električne energije, vsaj 45% delež OVE pri ogrevanju in hlajenju, vsaj 26% delež OVE v prometu,
- pospešeno umeščanje obnovljivih virov energije v prostor,
 - pospešena solarizacija streh v javnem sektorju,
 - razogljičenje proizvodnje električne energije - postopno opuščanje rabe premoga, prenehanje obratovanja premogovnih enot najkasneje do leta 2033 po načelih pravičnega prehoda,
 - postopno razogljičenje sektorjev energijsko intenzivne industrije, ki jih je težko razogljičiti - zagotovitev finančnih spodbud za prestrukturiranje proizvodnih procesov z uvajanjem zelenih tehnologij, obnovljivih in nizkoogljičnih plinov vključno z vodikom in zelenih goriv ter tehnologijami za zajem, transport in uporabo CO₂,
 - večja vlaganja v človeške vire in nova znanja, potrebna za prehod v podnebno nevtralno družbo in za zmanjšanje izvedbenega primanjkljaja,
 - z ukrepi NEPN prispevati k zmanjšanju emisij onesnaževal zraka.
2. Za razsežnost energetska učinkovitost:
- pospešeno izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih,
 - do leta 2030 izboljšati energetska učinkovitost in obseg letnih prihrankov v okviru sheme obveznega doseganja prihrankov vsaj skladno z indikativnim ciljem, določenim v novi Direktivi o energetska učinkovitosti,
 - zagotoviti sistematično izvajanje sprejetih politik in ukrepov, da raba končne energije ne bo presegla 50,2 TWh (4.320 ktoe),
 - zmanjšati rabo končne energije v stavbah za 15% do leta 2030 glede na leto 2020 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah vsaj za 70% do leta 2030 glede na leto 2005,
 - raba končne energije v javnem sektorju se bo do leta 2030 zmanjšala za 1,9% letno v primerjavi z izhodiščnim letom,
 - letno prenoviti 3% skupne tlorisne površine stavb v javnem sektorju,
 - zagotoviti dostopnost do energetske učinkovitosti vsem - tudi finančno šibkejšim uporabnikom,
 - aktivna in pospešena podpora industriji za povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti, uvajanju novih učinkovitih zelenih tehnologij ter krožnega gospodarstva,
 - pospešiti izvedbo programov za informiranje, ozaveščanje in usposabljanje različnih ciljnih skupin o koristih in praktičnih vidikih razvoja in uporabe tehnologij za URE in izrabo OVE.
3. Za razsežnost energetska varnost:
- zagotavljati zanesljivo in konkurenčno oskrbo z energijo,
 - diverzifikacija dobavnih virov in poti, proizvodnih zmogljivosti, lokacij, tehnologij in energentov pri oskrbi z energijo,
 - zagotavljati zanesljivo in konkurenčno oskrbo s plini,
 - pospešen razvoj tehnologij, infrastrukture in storitev za shranjevanje energije.
4. Za razsežnost notranji trg energije:
- zagotoviti dodatne finančne, človeške in tehnične vire za pospešitev celovitega razvoja in vodenja omrežja za distribucijo električne energije za večjo zmogljivost, odpornost proti motnjam, za naprednost, povezljivost in prilagodljivost,
 - učinkovitejše umeščati elektroenergetska infrastrukturo v prostor,
 - najkasneje do 2027 vzpostaviti stalni monitoring kakovosti napetosti na merilnih mestih odjemalcev električne energije v povezavi z nadgradnjo sistema naprednega merjenja električne energije in zagotavljanjem tehničnih pogojev za razvoj trga s prožnostjo,
 - nadaljnji razvoj regulatornega okvira v smeri podpore prehodu v podnebno nevtralno družbo, da bodo potrjeni načrti razvoja omrežij in naložbeni načrti operaterjev omrežij

lahko usklajeni in da bo delež zagotovljenih investicijskih sredstev za izvedbo potrjenih načrtov razvoja operaterjev elektroenergetskih omrežij 100%,

- podpora razvoju učinkovitega in konkurenčnega trga za popolno izkoriščanje prožnosti elektroenergetskega sistema in novih tehnologij, da bo v letu 2030 ponudba prožnosti na trgu storitev omogočala zagotavljanje 100% zahtev po RPF (rezerva za povrnitev frekvence),
- podpora medsektorskemu povezovanju in izvajanju novih medsektorskih sistemskih storitev,
- spodbujati razvojno in raziskovalno sodelovanje med podjetji v in izven sektorja,
- zagotoviti nadaljnji razvoj plinovodnega sistema ter priprava sistema na uvajanje (obratovanje) vodika v skladu s plinskimi tokovi in zmogljivostmi sistema, ter uvajanja vodika in drugih novih virov obnovljivih in nizkoogljivičnih plinov,
- pripraviti regulatorno in podporno okolje za proizvodnjo nadomestnih obnovljivih in nizkoogljivičnih plinov in pripravo plinovodnih omrežij za transport in oskrbo z novimi plini ter podpreti razvoj in raziskave ter projekte domače proizvodnje teh plinov,
- omogočiti blaženje in zmanjševanje energetske revščine s pospešenim izvajanjem obstoječih ciljnih ukrepov in ukrepov komplementarnih politik s ciljem zmanjšanja deleža energetske revnih gospodinjstev do leta 2030 do vrednosti med 4,6% in 3,8%.

5. Za razsežnost raziskave, inovacije in konkurenčnost:

- povečanje vlaganj v raziskave in razvoj,
- večja vlaganja v razvoj človeških virov in novih znanj, potrebnih za prehod v podnebno nevtralno družbo,
- podpora podjetjem in drugim gospodarskim subjektom za učinkovit in konkurenčen prehod v podnebno nevtralno in krožno gospodarstvo,
- spodbujanje ciljnih raziskovalnih projektov in multidisciplinarnih raziskovalno-razvojnih programov na vseh ravneh tehnološke pripravljenosti ter demonstracijskih projektov s ciljem doseganja podnebno nevtralne družbe in krožnega gospodarstva, za katere obstaja neposredni interes gospodarstva ali javnega sektorja ter izpolnjujejo cilje nacionalnega razvoja, zlasti na področjih energetske učinkovitosti, krožnega gospodarstva in zelenih energetskih tehnologij ter trajnostnega kmetijstva,
- usmerjanje podjetij k financiranju in vključevanju v raziskovalno-razvojne programe in demonstracijske projekte z aktivno davčno politiko,
- spodbujanje novih in okrepitev obstoječih raziskovalno-razvojnih programov,
- spodbujanje uporabe digitalizacije pri podnebnih ukrepih in povečanje kibernetске varnosti v vseh strateških sistemih,
- uporabo naprednih metod in tehnologij pri modeliranju, simuliranju, merjenju in spremljanju podnebnih sprememb in iskanju rešitev za zmanjšanje emisij, prehod v nizkoogljivično krožno gospodarstvo ter prilagajanje na podnebne spremembe,
- spodbujanje raziskovalno-razvojnih programov sodelovanja javnega in zasebnega sektorja na vseh ravneh tehnološke pripravljenosti s ciljem doseganja podnebno nevtralne družbe,
- podpora nadgradnji in vzpostavitvi raziskovalnih infrastruktur v javnih raziskovalnih organizacijah za naložbe v uvajanje tehnologij, sistemov in infrastruktur za cenovno dostopno čisto energijo (vključno s tehnologijami za shranjevanje energije, zmanjšanje emisij, energetskimi poligoni in raziskovalno jedrsko infrastrukturo),
- aktivno vključevanje Slovenije v evropske pobude za spodbujanje inovacij in v projekte centraliziranih EU skladov na področju podnebno nevtralne družbe in krožnega gospodarstva,
- vzpostaviti konkurenčne pogoje za raziskovalno-razvojno in inovativno delo v javnih podjetjih,
- konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor.

Predmetni plan - Posodobljeni NEPN - je torej krovni strateški dokument usmerjevalne narave, ki določa ključne cilje, ukrepe in instrumente države na področju doseganja ciljev petih razsežnosti energetske unije, in sicer: doseganja razogljičenja, energetske učinkovitosti, energetske varnosti, notranjega trga energije, raziskav, inovacij in konkurenčnosti. S predmetnim planom je predvideno izvajanje obstoječih instrumentov in politik ter njihova nadgradnja, podani so predlogi za dodatne instrumente in politike, ki bodo omogočili izvedbo ukrepov in zastavljenih ciljev.

IV.

Po 84. členu ZVO-2 ministrstvo, ob upoštevanju mnenj ministrstev in organizacij iz 80. člena tega zakona, izda odločbo, s katero plan potrdi, če presodi, da so njegovi vplivi na okolje sprejemljivi, ali potrditev zavrne, če presodi, da vplivi izvedbe plana na okolje niso sprejemljivi.

Pripravljaivec plana mora v planu v čim večji meri upoštevati pisna mnenja in pripombe o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje, ki jih s stališča svoje pristojnosti in glede na vsebino plana pripravijo ministrstva in organizacije, pristojne za posamezne zadeve varstva okolja ali varstvo ali rabo naravnih dobrin ali varstvo kulturne dediščine. Prav tako mora pripravljavec plana v čim večji meri upoštevati mnenja in pripombe javnosti iz 81. člena ZVO-2. Na podlagi mnenj ministrstev in organizacij ter mnenj in pripomb javnosti pripravljavec plan ustrezno spremeni in dopolni ter ga pošlje ministrstvu v potrditev.

Ministrstvo je ob ugotavljanju sprejemljivosti vplivov izvedbe predloga plana na okolje, skladno z drugim odstavkom 84. člena ZVO-2, pozvalo ministrstva in organizacije, ki sodelujejo v postopku celovite presoje vplivov na okolje, da pošljejo pisno mnenje o sprejemljivosti vplivov izvedbe predmetnega plana na okolje s stališča svojih pristojnosti.

Ministrstvo je v ugotovljenem postopku glede sprejemljivosti predloga plana prejelo mnenja naslednjih ministrstev in organizacij:

- mnenje Ministrstva za naravne vire in prostor, Direkcije Republike Slovenije za vode, št. 35027-4/2023-43 z dne 23. 10. 2024, prejeto dne 24. 10. 2024;
- mnenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, s področja kmetijstva, gozdarstva in lovstva, št. 354-19/2022/51 z dne 6. 9. 2024, prejeto dne 10. 9. 2024;
- mnenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorata za hrano in ribištvo, št. 350-1/2024/250 z dne 4. 9. 2024, prejeto dne 5. 9. 2024, s priloženim strokovnim mnenjem Zavoda za ribištvo Slovenije št. 420-85/2019-36 z dne 2. 9. 2024;
- mnenje Ministrstva za kulturo, Direktorata za kulturno dediščino, št. 360-4/2022-3340-218 z dne 3. 9. 2024, prejeto dne 5. 9. 2024;
- mnenje Ministrstva za zdravje, Direktorata za javno zdravje, št. 354-141/2023-19 z dne 10. 9. 2024, prejeto dne 10. 9. 2024, s priloženim strokovnim mnenjem Nacionalnega inštituta za javno zdravje, št. 354-213/2023-8(256), z dne 10. 9. 2024;
- mnenje Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, Direktorata za okolje, Sektorja za okolje in Sektorja za ravnanje z odpadki, št. 35400-465/2024-2570-2 z dne 11. 9. 2024, prejeto dne 11. 9. 2024;
- mnenje Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, Direktorata za podnebne politike, prejeto dne 13. 9. 2024;
- mnenje Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave, Osrednja enota, št. 3562-0086/2024-11 z dne 1. 10. 2024, prejeto dne 3. 10. 2024.

Direkcija Republike Slovenije za vode (v nadaljevanju: DRSV) je v mnenju št. 35027-4/2023-43 z dne 23. 10. 2024, prejetem 24. 10. 2024, navedla, da na dopolnjen osnutek predloga Posodobljenega NEPN izdaja pozitivno mnenje.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za hrano in ribištvo, je posredovalo mnenje št. 350-1/2024/250 z dne 4. 9. 2024, prejeto 5. 9. 2024, v katerem je navedlo, da soglaša s priloženim strokovnim mnenjem Zavoda za ribištvo Slovenije (v nadaljevanju: ZZRS) št. 420-85/2019-36 z dne 2. 9. 2024, v katerem je slednji navedel, da je izvedba predmetnega plana sprejemljiva, ob preprečitvi negativnih vplivov plana na ribe in njihove habitate, ter ob upoštevanju ribiških in ostalih okoljskih ter naravovarstvenih zakonskih omejitev in ukrepov iz presoje.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je podalo skupno mnenje s področja kmetijstva, gozdarstva in lovstva št. 354-19/2022/51 z dne 6. 9. 2024, prejeto 10. 9. 2024, v katerem je navedlo, da glede sprejemljivosti vplivov izvedbe Posodobljenega NEPN na okolje s stališča kmetijstva, gozdarstva in lovstva podaja pozitivno mnenje.

Ministrstvo za kulturo je v mnenju št. 360-4/2022-3340-218 z dne 3. 9. 2024, prejetem 5. 9. 2024, navedlo, da so vplivi izvedbe Posodobljenega NEPN na kulturno dediščino, ob upoštevanju omilitvenih ukrepov, navedenih v Okoljskem poročilu, sprejemljivi.

Ministrstvo za zdravje je v mnenju št. 354-141/2023-19 z dne 10. 9. 2024, prejetem 10. 9. 2024, posredovalo strokovno mnenje Nacionalnega inštituta za javno zdravje (v nadaljevanju: NIJZ) št. 354-213/2023-8(256), z dne 10. 9. 2024, s katerim v celoti soglašajo, in v katerem je slednji navedel, da so vplivi izvedbe Posodobljenega NEPN, z vidika vplivov na zdravje in počutje ljudi na strateški ravni sprejemljivi.

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za okolje, je posredovalo skupno mnenje Sektorja za okolje in Sektorja za ravnanje z odpadki št. 35400-465/2024-2570-2 z dne 11. 9. 2024, prejeto 11. 9. 2024, v katerem je navedlo, da na izvedbo predmetnega plana s področja varstva okolja nimajo pripomb.

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za podnebne politike, je dne 13. 9. 2024 po elektronski pošti posredovalo mnenje o sprejemljivosti predmetnega plana na okolje z vidika vplivov na podnebne spremembe, v katerem je navedlo, da na predloženi predlog plana nimajo pripomb.

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Osrednja enota (v nadaljevanju: ZRSVN), je posredoval mnenje št. 3562-0086/2024-11 z dne 1. 10. 2024, prejeto 3. 10. 2024, v katerem je navedel, da so ugotovitve in omilitveni ukrepi iz Okoljskega poročila ter pripombe iz strokovnih mnenj ustrezno vključeni v predlog Posodobljenega NEPN, posledično so tudi vplivi izvedbe predmetnega plana s stališča varstva narave sprejemljivi.

Iz zgoraj navedenih mnenj ministrstev in organizacij, ki sodelujejo v postopku CPVO, ministrstvo ugotavlja, da so z vidika varstva in upravljanja z vodami, varovanja zdravja ljudi, varstva kulturne dediščine, varstva narave, varstva tal, kmetijskih in gozdnih zemljišč, varstva rib ter njihovih habitatov in z vidika podnebnih sprememb, vplivi izvedbe predmetnega plana na okolje sprejemljivi. Ministrstvo prejetim mnenjem, ki so jih pripravile z namenom javnega interesa varovanja okolja na posameznih področjih ustanovljene strokovne organizacije, sledi in v nadaljevanju obrazložitve podrobneje pojasnjuje razloge za takšno odločitev.

V.

Ministrstvo je tekom celovite presoje vplivov na okolje prejelo zahteve posameznih organizacij, ki imajo status delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja in ohranjanja narave, za vstop v postopek skladno z določili 43. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 - UPB, 105/06 - ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 - ZIUOPDVE in 3/22 -

ZDeb, v nadaljevanju: ZUP) ter v povezavi z 237. členom ZVO-2. Ministrstvo je tako priznalo status stranskega udeleženca naslednjim nevladnim organizacijam:

- organizaciji Umanotera, Slovenski fundaciji za trajnostni razvoj, Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana,
- društvu Focus, društvu za sonaraven razvoj, Maurerjeva ulica 7, 1000 Ljubljana,
- društvu PIC, Pravnemu centru za varstvo človekovih pravic in okolja, Metelkova ulica 6, 1000 Ljubljana,
- društvu Prihodnost, Društvu za varovanje in ohranjanje naravnega okolja (predstavništvo Greenpeace v Sloveniji), Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana,
- Društvu za preučevanje rib Slovenije, Trubarjeva cesta 50, 1000 Ljubljana,
- Zvezi ekoloških gibanj Slovenije - ZEG, Cesta krških žrtev 53, 8270 Krško, in
- organizaciji LUTRA, Inštitutu za ohranjanje naravne dediščine, Pot ilegalcev 17, 1210 Ljubljana-Šentvid.

Tekom celovite presoje vplivov na okolje je ministrstvo stranske udeležence sprotno obveščalo o posameznih fazah izdelave dokumentacije in jih seznanjalo s pridobljeno dokumentacijo. Stranski udeleženci so imeli možnost posredovanja svojih stališč in pripomb na vso dokumentacijo in navedbe stranke predmetnega postopka, pri čemer so nekateri svoje pripombe posredovali že zelo zgodaj, v fazi vsebinjenja, to je fazi določanja obsega informacij, podatkov in vsebin okoljskega poročila. Stranski udeleženci, ki so v postopek vstopili kasneje, so lahko svoja stališča in pripombe podajali tako glede ustreznosti okoljskega poročila kot glede sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje. Že glede vsebinjenja okoljskega poročila je ministrstvo prejelo stališča in pripombe, ki so jih posredovali Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Focus, društvo za sonaraven razvoj, PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja in Društvo Prihodnost (pripombe evidentirane pod dokumentom št. 35409-530/2022-2550-38).

V zvezi z ugotavljanjem ustreznosti okoljskega poročila je ministrstvo prejelo stališča Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj, društva Focus, društva za sonaraven razvoj, organizacije PIC - Pravnega centra za varstvo človekovih pravic in okolja, Društva Prihodnost in DPRS - Društva za preučevanje rib, in sicer naslednja:

- Pripombe na osnutek Okoljskega poročila v postopku celovite presoje vplivov posodobitve NEPN na okolje (skupaj pripravili Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Focus, društvo za sonaraven razvoj, PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja in Društvo Prihodnost, dokument evidentiran pod št. 35409-530/2022-2550-56);
- Pisno mnenje glede ustreznosti okoljskega poročila in sprejemljivosti vplivov plana na okolje za posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (pripravil DPRS - Društvo za preučevanje rib Slovenije, dopis št. DPRS-2023-008-O-8 z dne 9. 1. 2024, dokument evidentiran pod št. 35409-530/2022-2550-64);
- Konkretizacija navedb in trditev o določenih vprašanih, možnostih ter način doseganja ciljev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne programa (DPRS - Društvo za preučevanje rib Slovenije, dopis št. DPRS-2023-008-O-13 z dne 6. 2. 2024, dokument evidentiran pod št. 35409-530/2022-2550-91);
- Pripombe glede sprejemljivosti vplivov posodobitve NEPN na okolje glede na osnutek dopoljenega okoljskega poročila (Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Focus, društvo za sonaraven razvoj, PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja in Društvo Prihodnost, dokument evidentiran pod št. 35409-530/2022-2550-97);
- Mnenje glede sprejemljivosti vplivov izvedbe plana Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (DPRS - Društvo za preučevanje rib Slovenije, dopis št. DPRS-2023-008-O-16 z dne 27. 3. 2024, dokument evidentiran pod št. 35409-530/2022-2550-113).

V nadaljevanju ministrstvo strnjeno povzema stališča in bistvene pripombe stranskih udeležencev, ki so jih slednji podali tekom postopka in so kljub spremembam in dopolnitvam dokumentacije (plana in okoljskega poročila) še vedno aktualne:

- Glede »Povečane koristi energetske učinkovitosti in zmanjšanja rabe končne energije« Okoljsko poročilo pri vrednotenju scenarijev DU (UP) - OVE (scenarij, ki predvideva boljše upravljanje povpraševanja in hitrejši in večji obseg dodatnih kapacitet v 100% OVE scenariju) in DU (UP) - JE (scenarij, ki predvideva boljše upravljanje povpraševanja po mobilnosti, manjši obseg dodatnih kapacitet, t. i. jedrski scenarij) navaja, da je vpliv Posodobljenega NEPN nebitven (ocena B), ker scenarija sledita pričakovanim usmeritvam indikativnega cilja zmanjšanja rabe končne in primarne energije, ki bo določen v skladu s priporočili Evropske komisije. Merila vrednotenja za ocene A, B in C se nanašajo na »vrednosti, ki jih priporoča Evropska komisija«. Priporočilo Evropske komisije pravi, da končna raba energije ne bo presegla 50.009 GWh (4.3 Mtoe). Stranski udeleženci Umanotera, Focus, PIC, Društvo Prihodnost menijo, da ocena B ni pravilna in bi glede na merila vrednotenja morala biti podana ocena vpliva D. Nadalje stranski udeleženci glede »Povečane rabe energije iz obnovljivih virov in električne energije za popolno razogljičenje oskrbe Evrope z energijo do 2050« navajajo, da iz Okoljskega poročila izhaja, da so vplivi navedenega cilja v scenariju z dodatnimi ukrepi DU (OVE in JE) ocenjeni kot nebitveni (ocena B). Pri tem dodajajo, da so merila za oceno A, B in C vezana na indikativni cilj za Slovenijo (cilj, ki je priporočen za Slovenijo s strani Evropske komisije). Delež OVE v končni rabi energije pa bi moral biti po določitvi Evropske komisije 46%. Okoljsko poročilo navaja, da indikativni cilj na ravni EU znaša vsaj 42%. Iz Okoljskega poročila nadalje izhaja, da bo predvideni delež OVE v končni rabi energije v Sloveniji do leta 2030 30-35% in torej ne bo dosegal indikativne vrednosti. Stranski udeleženci so zato glede na navedeno mnenja, da ocena v Okoljskem poročilu ni pravilna in bi glede na merila morala biti podana ocena D.
- Glede »Trajnostnega upravljanja z vodami« je vpliv Posodobljenega NEPN ocenjen z oceno nebitven vpliv ob upoštevanju omilitvenih ukrepov (ocena C), pri čemer stranski udeleženci menijo, da ocena glede novih (velikih) hidroelektrarn (HE) ni ustrezna. Posodobljeni NEPN določa, da se instalirana moč velikih HE v letih 2030 in 2040 po scenariju z obstoječimi ukrepi ne spremeni glede na izhodiščno leto, v scenariju z dodatnimi ukrepi pa se poveča za 81 MW do leta 2030 in za 142 MW do leta 2040. Scenarij DU-OVE v obdobju do 2030 predvideva nove HE za dodatnih 250 GWh in do leta 2040 še dodatnih 250 GWh. Nadalje menijo, da se Okoljsko poročilo v delu, ki se nanaša na gradnjo novih HE, neutemeljeno izogiba oceni D in oceni glede uveljavljanja izjeme po Zakonu o vodah in Okvirni vodni direktivi. Izogibanje realni oceni vpliva gradnje velikih HE v Okoljskem poročilu se po njihovem mnenju izraža tudi v tem, da se ocenjuje vpliv »abstraktnih« HE z neznanimi lokacijami, čeprav so lokacije HE znane, kar naj bi izhajalo tudi iz veljavne Uredbe o koncesiji za rabo vode za proizvodnjo električne energije na delu vodnega telesa reke Save od Ježice do Suhadola. Kot navaja Okoljsko poročilo, je študija projekta RES Slovenija pokazala, da izgradnje novih kapacitet HE ni mogoče izvesti brez poseganja na območja višjega tveganja pomembnega vpliva na varstvene kategorije. Iz Okoljskega poročila nadalje izhaja, da je posledica vplivov lahko tudi izumrtje ali bistven upad določenih vrst rib, kar naj bi kazale raziskave na rekah z izvedenimi HE (npr. izginotje ali bistven upad populacije keslerjevega globočka, upiravca in zvezdogleda na daljših odsekih Save in izginotje kečige in nekaterih drugih rib na območju Drave). Stranski udeleženci nadalje menijo, da je posledično nesmiseln in nelogičen tudi predlog omilitvenega ukrepa, po katerem se za velike HE predvidi izdelava celovitega nacionalnega tematskega akcijskega načrta, ki bo določil prednostna in/ali izključitvena območja za razvoj HE in da je celovito presojo vplivov Posodobljenega NEPN na območja predvidenih HE potrebno izvesti v okviru predmetnega Okoljskega poročila. Stranski udeleženci so mnenja, da je prelaganje uveljavljanja izjeme po Zakonu o vodah in Okvirni vodni direktivi na kasnejše faze neutemeljeno.
- Glede »Ohranjene biotske raznovrstnosti zunaj območij z naravovarstvenim statusom« stranski udeleženci menijo, da bi v Okoljskem poročilu morali biti vplivi izgradnje velikih HE ocenjeni z oceno D, saj je v samem poročilu navedeno, da izgradnja HE povzroča spremembe rečnega ekosistema, ob gradnji lahko pride do uničenja vrst in njihovega habitata, kasnejša vodna akumulacija pa vpliva na obliko struge, razporeditev substrata v

strugi, temperaturno stratifikacijo vodnega stolpca, količino kisika v vodi ter razporeditve in dostopnost hrane. Okoljsko poročilo navaja, da se bo celovita presoja vplivov na okolje izvedla tudi pri umeščanju konkretnih lokacij HE v prostor. Stranski udeleženci pa menijo, da se iz tega, da Posodobljeni NEPN že predvideva konkretne kapacitete, ki so potrebne, že ve, kje in kakšne te HE bodo, zaradi česar bi bilo potrebno to dejstvo (nameravane lokacije in projekte) strateško presojati že na ravni Posodobljenega NEPN.

- Glede doseganja podcilja »Neto ničelne emisije toplogrednih plinov pred letom 2050« stranski udeleženci menijo, da v Okoljskem poročilu vplivi Posodobljenega NEPN na ta podcilj niso pravilno ocenjeni in so nezadostni za doseganje tega podcilja oziroma so z njim neskladni, saj podana ocena temelji zgolj na cilju za ne-ETS sektor. Stranski udeleženci pri tem navajajo, da je cilj doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050 ali pred tem letom možen le z nacionalnimi cilji in ukrepi za ETS in ne-ETS sektor in bi bil vpliv pozitiven le, če bi ti zadosti prispevali glede na potreben prispevek, da se doseže cilje Pariškega sporazuma.
- Stranski udeleženci nadalje menijo, da »vpliva zajema, uporabe in shranjevanja ogljika (CCS) na okolje« Okoljsko poročilo ne ocenjuje. Posodobljeni NEPN po njihovem mnenju predvideva instrument »Finančne spodbude za projekte zajema, shranjevanja in uporabe ogljika ...«, kjer je ena od predvidenih aktivnosti tudi priprava sheme za spodbujanje izvajanja projektov s področja zajema, uporabe in shranjevanja ogljika v sektorjih, ki jih je težko razložit. S tem ukrepom bi se po mnenju stranskih udeležencev povečal pritisk na vodna telesa, ohranila ali povečala bi se onesnaženost zraka, za zajem pa bi bila potrebna še dodatna energija.
- Stranski udeleženci nadalje menijo, da so vsi scenariji oziroma alternative, ki vključujejo velike HE, z vidika rib in njihovih habitatov, nesprejemljivi, pri čemer navajajo, da je stanje rečnih vrst rib že sedaj alarmantno. Navajajo tudi, da omilitveni oziroma izravnalni ukrepi, ki bi zagotavljali vitalne populacije rečnih vrst rib, niso izvedljivi, pri čemer se sklicujejo na primer HE Brežice, kjer naj nebi delovali niti omilitveni niti izravnalni ukrepi, saj naj bi raziskave kazale, da rečne vrste rib izginjajo oziroma se njihove populacije manjšajo.
- Stranski udeleženci prav tako menijo, da Okoljsko poročilo in dodatek ne omogočata presoje vplivov posegov, ki jih predvideva Posodobljeni NEPN, na okolje in naravo. In to kljub temu, da Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - UPB, 61/06 - Zdru-1, 8/10 - ZSKZ-B, 46/14, 21/18 - ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 - Zdeb, 105/22 - ZZNSPP in 18/23 - ZDU-10; v nadaljevanju: ZON) v 33.a členu (presoje sprejemljivosti planov, programov, načrtov, prostorskih ali drugih aktov in posegov v naravo) določa, da »(1) Zaradi ohranitve ugodnega stanja in preprečitve slabšanja ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov je treba na posebnih varstvenih območjih in potencialnih posebnih ohranitvenih območjih izvesti presojo sprejemljivosti planov, programov, načrtov, prostorskih ali drugih aktov in presojo sprejemljivosti posegov v naravo.«, in so mnenja, da dokumenta ne povzemata obstoječih podatkov oziroma se do njih sploh ne opredelita ali pa povzemata zgolj pavšalne zaključke.
- Stranski udeleženci nadalje menijo, da je Posodobljeni NEPN sicer res načrt strateške narave in posledično ne določa posameznih izvedbenih lokacij, vendar pa so nadalje mnenja, da se v Okoljskem poročilu neustrezno in z očitnim namenom, da bi se izognili ustrezni presoji vplivov na okolje in naravo, navaja, da konkretne lokacije HE niso znane. Stranski udeleženci se pri tem sklicujejo na dejstvo, da so relevantne koncesije že podeljene in v njih lokacije tudi določene. Glede na navedeno se torej že pojavljajo v strateških dokumentih in aktih, pri čemer pa lokacije na strateškem nivoju še niso bile presojane in posledično tudi niso bili ugotovljeni kumulativni vplivi, prav tako naj nebi bile presojane alternative. Stranski udeleženci še menijo, da je takšno ravnanje v nasprotju z načeli in strukturo okoljskih presoj, kot jo predvidevajo evropski predpisi.
- Po mnenju stranskih udeležencev se Okoljsko poročilo in dodatek ne opredelita do pridobivanja električne energije iz velikih HE do 250 GWh do leta 2030 in do 250 GWh do leta 2040 (kar skupaj znaša do 500 GWh), v smislu koliko površin vode je v območju Natura 2000, kolikšen delež vodnega habitata bi izginil, kakšen bi bil vpliv na vrste in habitatne tipe.

Nadalje so mnenja, da bi bilo potrebno v okviru presoje upoštevati Okvirno vodno direktivo, ki določa biološki element ribe, saj naj bi HE, ne glede na lokacijo, poslabšale stanje površinskih in podzemnih voda in bi bilo zato potrebno uspešno izpeljati tudi izjemo po vodni direktivi. Pri tem še navajajo, da ima vsaka od novo načrtovanih HE bistven (D) škodljiv vpliv na biološki element ribe.

- Po mnenju stranskih udeležencev je stanje rečnih vrst rib že sedaj alarmantno, kar naj bi bilo razvidno iz Poročanja po 17. členu Direktive o habitatih¹. Kot dokazilo za to navedbo so priložili preglednico, ki prikazuje izsek tabele iz poročanja po 17. členu direktive o habitatih in iz katere naj bi bilo po njihovem mnenju razvidno, da so rečne vrste rib v slabem stanju in s padajočimi trendi, nekaterim vrstam pa naj sploh ne bi bilo mogoče določiti trendov zaradi pomanjkanja podatkov. Stranski udeleženci še dodajajo, da je negativni vpliv velikih HE jasno razviden tudi iz monitoringov, ki so se izvajali na spodnjiesavski verigi HE.
- Stranski udeleženci so navedli, da je v dodatku Okoljskega poročila navedena preglednica, ki presoja cilj za leti 2030 in 2040 s kategorijami območij tveganj (preglednica z naslovom »Proizvodnja električne energije v (GWh) po tehnologijah obnovljivih virov - sončna energija (SE), vetrna energija (VE) in hidroenergija, za leto 2020 ter cilj za leti 2030 in 2040 opredeljen v veljavnem NEPN in Posodobljenem NEPN, v primerjavi s proizvodnim potencialom (v GWh/leto) opredeljenim v RES Slovenija), iz katere ni jasno, kako se je lahko določalo območja tveganja ob dejstvu, da se v Posodobljenem NEPN in v Okoljskem poročilu z dodatkom, ves čas navaja, da natančne lokacije niso znane. Stranski udeleženci predlagajo, da se na karti prikaže, za katera območja se je ocenilo, da so za hidroelektrarne območja nižjega, višjega in zelo visokega tveganja za varstvene kategorije. Kot primer navajajo HE Mokrice, pri čemer so mnenja, da HE Mokrice po zakoniti in strokovni poti ni možno graditi, kar naj bi stranski udeleženci dokazali na sodišču že trikrat in kar naj bi bilo tudi javno znano dejstvo. Dodatno pojasnjujejo, da so podali tudi pripombe v okviru postopka CPVO za DPN za prve tri HE na srednji Savi, iz katerih naj bi tudi jasno izhajalo, da poseg ni sprejemljiv z vidika varstva rib, in sicer že samo če se ocenjuje vpliv posega na sulca.
- Stranski udeleženci na več mestih opozorijo, da se alternative velikim HE morajo presojati na nivoju Posodobljenega NEPN, saj naj bi bil to zadnji strateški načrt, kjer je možno presojati alternative velikim HE. Nadalje menijo, da izdelava tematskega akcijskega načrta ne bo več omogočila iskanja alternativ velikim HE in da izdelava takšnega načrta za velike HE nikakor ne more biti omilitveni ukrep.
- Stranski udeleženec menijo, da je Posodobljeni NEPN s prikazanimi scenariji pripravljen slabo in naj nebi omogočal presoje posameznih skupin proizvodnih enot (SE, VE, HE, NEK in ostale), s tem pa tudi ne kombinacij, ki bi morda bile sprejemljive. Pojasnjujejo, da bi bilo pričakovano, da bi Posodobljeni NEPN ločeno pripravil alternative za sončno energijo, vetrno energijo, hidroelektrarne itd. in omogočal kombinacije po sprejemljivosti posegov v prostor, kar bi omogočalo presojo posameznih skupin proizvodnih enot.
- Stranski udeleženci navajajo, da je »nesprejemljivo« in »da že sedaj vemo, da je v primeru načrtovanih gradenj HE potrebno izvesti postopke izjeme za poslabšanje ekološkega stanja površinskih in podzemnih voda ter prevlado energetskega interesa nad javnim interesom ohranjanja narave ter da izvedba teh postopkov ne bo dala pozitivnih rezultatov za možnost gradnje HE, saj obstajajo alternative, hkrati pa ni mogoče omiliti oziroma izravnati vplivov, ki jih imajo HE na vodna telesa in biotsko raznovrstnost, kar je bilo že večkrat dokazano v naravi kot tudi na sodišču.«.
- Stranski udeleženci nadalje navajajo, da »Kot je že ugotovilo tudi Upravno sodišče RS (UPRS sodba I U 1960/2018-34 z dne 21. 10. 2020), je v primeru, kot je (tudi) obravnavani, ko že iz ugotovitev v postopku CPVO in presoje sprejemljivosti na ravni predmetnega načrta izhaja verjetnost, da bodo zaradi njegove izvedbe nastali škodljivi vplivi na posamezna varovana območja, po presoji sodišča, ugotavljanja morebitnih drugih ustreznih rešitev za uresničitev tega načrta, ni dopustno prelagati na kasnejše plane na nižjih ravneh. To pomeni, da je

¹ <https://zrsvn-varstvonarave.si/informacije-za-uporabnike/katalog-informacij-javnega-znacaja/porocanje-po-17-clenu-direktive-o-habitatih/>

praviloma treba izvesti popolno CPVO za plan na višji ravni, upošteva vsebino in natančnost plana. V obravnavani zadevi pa sploh ni sporno, da so v predmetnem načrtu navedena potencialna območja za nove velike HE zlasti na Savi.

- Stranski udeleženci navajajo, da »sprejemljivost za posamezna varovana območja niti ni bila presojana, kar pomeni, da konkretni postopek ni bil izveden v skladu s pravili postopka presoje sprejemljivosti, katerega namen je s predhodnim nadzorom zagotoviti, da se za načrt soglasje izda le, če ne škoduje celovitosti tega območja.« Nadalje navajajo, da »..., presoja sprejemljivosti za varovana območja še niti ni bila v celoti izvedena, pripravljavec pa že na podlagi obstoječih podatkov ugotavlja, da bo za uresničevanje ciljev treba izvesti postopek prevlade javne koristi po habitatni direktivi oz. 101. c členu ZON, to pomeni, da v obravnavani zadevi ni izpolnjen pogoj iz prvega odstavka 101. b člena ZON, da Posodobljeni NEPN ne bo škodljivo vplival na varstvene cilje posameznih varovanih območij in njihovo celovitost ter na povezanost evropskega ekološkega omrežja. Zato tudi (še) ne more biti potrjen.« Obenem dodajajo, da podobno velja tudi glede uveljavljanja izjem od drugih ciljev v javnem interesu po vodni direktivi.
- Stranski udeleženci so kot alternativo Posodobljenemu NEPN predložili magistrsko delo avtorja Izidorja Ostana Ožbolta z naslovom Zelena preobrazba: Načrt razogljičenja za slovenski elektroenergetski sistem in njegove makroekonomske posledice z alternativnimi rešitvami brez gradnje velikih hidroelektrarn, ki naj bi prispevalo k reševanju globalnih kriz, biodiverzitetne krize, podnebne krize in vodne krize ter s tem ohraniti prosto tekočih rek ter doseganju dobrega ekološkega stanja površinskih in podzemnih voda.

Ministrstvo je, v fazi javne razgrnitve plana, z namenom ugotovitve vseh relevantnih dejstev in okoliščin, pomembnih za odločitev v postopku CPVO za Posodobljeni NEPN, dne 18. 6. 2024, v prostorih Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, Direktorata za okolje, Langusova ulica 4, 1000 Ljubljana, izvedlo ustno obravnavo, katere so se udeležili stranka v postopku, Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za energijo, in njeni pooblaščenici, pripravljavci plana in izdelovalci okoljskega poročila ter vsi vabljeni stranski udeleženci: Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Focus, društvo za sonaraven razvoj, PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, društvo Prihodnost, Društvo za preučevanje rib Slovenije, Zveza ekoloških gibanj Slovenije - ZEG in LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine.

Stranski udeleženci so poleg že navedenih, na ustni obravnavi, podali nekatere nove in dodatne pripombe. V nadaljevanju jih ministrstvo zgoščeno povzema:

- Stranski udeleženec Lutra je podal stališče, da bi bilo smiselno že na najvišji strateški ravni izločiti določene tehnologije, vrste OVE, če že vemo, da so nesprejemljive, in kot primer navedel HE.
- Stranski udeleženec DPRS je podal mnenje, da je za obstoječe HE, med katerimi je izpostavil HE Brežice, mogoče trditi, da imajo negativen vpliv in da vplivov ni mogoče omiliti niti izravnati. Dodal je, da o tem obstajajo tudi konkretne študije, s katerimi ministrstvo že razpolaga. Nadalje je pojasnil, da megavati, ki so navedeni v Posodobljenem NEPN, že točno jasno povedo, katere HE so mišljene. Meni, da na podlagi tega podatka ter iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050 in veljavnih koncesij za gradnjo velikih HE jasno izhaja, da bodo HE na reki Savi. Poudaril je, da govorimo o 500 megavatih in da bi morali to presojati, saj imamo o tem podatke in raziskave, ki jih citira ZZRS in z njimi razpolaga tudi ZRSVN. Glede HE Brežice je navedel, da so raziskave pokazale, da rečne vrste rib izginjajo, njihove populacije se manjšajo, ostajajo izolirane populacije. Navedel je, da je zadnja raziskava predložena na Upravnem sodišču, potrdila med drugim tudi to, da je zvezdogleed izginil. Nadalje je navedel, da CPVO določa, da je treba presojati kumulativne vplive, kar pomeni, da se presojajo projekti, ki so predvideni in projekti, ki že obstajajo. Meni, da kumulativni vplivi niso bili presojani. Navedel je, da je bilo že pri veljavnem NEPN obljubljeni, da se bodo izvedle presoje vplivov na okolje. Poudaril je, da se alternative lahko presojajo samo na strateškem nivoju. Navedel je, da bi bila Slovenija prva, ki bi gradila velike HE na

območjih Natura 2000 in da bo HE Mokrice uničila območje Natura 2000 Spodnja Sava in del Krke s pritoki. Nadalje je navedel, da se posega na območje, kjer je bilo v okviru HE Brežice pogojeno, da se ne sme posegati v sotočje Krke in Save. Navedel je, da je bila reka Sava v okviru strategije razvoja prostora (gre za Strategijo prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050) presojana brez megavatov, v Posodobljenem NEPN pa so megavati znani. Pojasnil je, da ZON določa, da je prepovedano ožiti in manjšati populacijo do te mere, da bi bila ta vrsta ogrožena ali da bi celo izginila. Nadalje je podal mnenje, da se postopek vodi v interesu investitorja in ne v interesu varstva okolja in narave, saj naj bi ministrstvo, ki bi moralo delovati tako v korist investitorja kot državljanov Slovenije, deluje izključno v korist investitorja. Povedal je, da jih investitorji pogosto obtožujejo, da ovirajo izvedbo projektov. Meni, da gre v predmetnem primeru za zavestno izogibanje zakonodaji. V zaključku izjave je podal zahtevo, da se iz Posodobljenega NEPN izloči vse načrte v zvezi s HE, saj gre, po njegovem mnenju, pri vseh HE za najmanj škodljiv, če ne tudi uničujoč vpliv. Stranski udeleženec je navedel, da bo poslal vse raziskave in vse podatke, na katere se sklicuje v svojih izjavah.

- Pooblaščenec DPRS je nadalje navedel, da je alternativa lahko tudi brez posegov v naravo. Meni, da so HE najhujši poseg v okolje, kar je možno in da nobene HE niso alternativa. Navedel je, da se je populacija rib v srednji Savi prepolovila, ker ni možno prehajanje rib ter da določenih vrst rib v srednji Savi ni več. Meni, da bi z obnovo visokonapetostnega omrežja lahko prihranili do 3% energije, kar pomeni 3 HE na srednji Savi. Kot možnost upravljanja z energijo je omenil hranilnike, kjer se energija lahko hrani v baterijah, vodik, pari. Glede HE je dodal, da je Zasavje proti gradnji HE, čeprav naj bi župani podpisali. Povedal je, da so proti gradnji HE kjerkoli v Sloveniji, ker da imajo le te uničujoč vpliv na okolje. Menil je, da je najprej potrebno obnoviti in nadgraditi obstoječe zadeve, kjer ni treba posegov v okolje in se nato pogovarjati o drugih tehnologijah, kot primer pa je navedel geotermalno energijo in obstoječe strehe za fotovoltaike.
- Pooblaščenka DPRS je postavila vprašanje, zakaj že v fazi konzorcija niso bili vključeni strokovnjaki za biodiverziteteto. Nadalje je navedla, da je povsem dovolj dokazov, ki kažejo, da so HE problematične z vidika varstva pitne vode, varstva narave, okolja in biodiverzitetete. Menila je, da so ti vidiki povsem izključeni iz Posodobljenega NEPN. Poudarila je, da obstajajo študije in znanstveni dokazi, da imajo majhne in velike HE negativne posledice na okolje. Menila je še, da je nerazumljivo, da je bila v presoji podana milejša ocena in da bi bilo potrebno vse dokaze ponovno vrednotiti in presojati. Dodala je, da bi bila ambicioznost pri Posodobljenem NEPN s strani Slovenije lahko večja, da si lahko upa jasno povedati, da HE zaradi negativnih vidikov niso rešitev in da se išče druge alternative.
- Pooblaščenec DPRS je postavil vprašanje, zakaj na ravni strategije (Posodobljeni NEPN) ni vključeno že upoštevanje konkretnega prostora, saj se po njegovem mnenju strategiji s tem zmanjšuje vrednost in obenem dodal, da zaradi omejitev v prostoru lahko pride do neljubih zapletov in nedoseganja ciljev, pri čemer strategija ne bo realizirana. Nadalje je povedal, da je javni interes po varstvu biodiverzitetete izredno izmuzljiv pojem, medtem ko je javni interes po elektriki zelo jase. Opozoril je na tveganje v postopkih prevlade javnega interesa. Postavil je vprašanje, kaj spremembe, ki prihajajo (predvsem podnebne), pomenijo za NEPN in ali je smiselno razmišljati o prehodu na lokalni nivo. Navedel je, da se z nastankom jezov povečajo procesi sedimentacije. Manj znan problem sedimentacije je problem zablantenja, pri čemer se prepreči stik med rečno in podzemno vodo (kar izhaja iz raziskave na Mostu na Soči, kjer rečno dno gnije, ker ni kisika), prekinjen stik med reko in podtalnico pa ima lahko več posledic, med drugim, lahko pomeni neposredno lokalno izumrtje ali fragmentacijo populacije. Pojasnil je, da samo v naših rekah (Savi) živi 12 endemnih vrst, ki jih najdemo samo tukaj, pri čemer bi veriga HE povzročila izumrtje teh vrst. Nadalje je pojasnil, da se posledice zablantenja lahko raztezajo v neznanem obsegu onkraj reke in so odvisne od lokacije terena. Ena od možnih posledic je lahko, da zablantenje sčasoma prepreči obnovo vodonosnika ob strugi, nadalje lahko pride do dviga vodne gladine v vodonosniku, pri čemer podzemna voda pride v stik s prstjo kar posledično lahko privede tudi do povečanega spiranja pesticidov v vodo. Navedel je, da ne prihaja samo do kolizije med proizvodnjo električne energije in biodiverziteteto, ampak

tudi s pitno vodo in vodo za namakanje. Opozoril je, da je podzemna voda ključni ekosistem, ki povezuje vse vodne ekosisteme.

- Nadalje je pooblaščenka DPRS povedala, da sta podnebna in biodiverzitetna kriza med seboj povezani in ju je napačno obravnavati ločeno. Meni, da so rešitve nemalokrat iste, kar sta skupnem poročilu prepoznala tudi medvladni odbor za podnebne spremembe (IPCC) in medvladni odbor za biodiverzitetno in ekosistemsko storitve (IPBES). OVE so del strategije blaženja podnebnih sprememb, ampak jih je treba umeščati v prostor po načelu »da se ne škoduje bistveno« (DNSH »do no significant harm«). Vplivi na naravo in biodiverzitetno slabijo ekosistemsko storitve, ki prispevajo k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam. Opozorila je na v Evropski uniji sprejeto zakonodajo za obnovo narave in navedla, da bi gradnja HE našim rekam odvzela potencial za obnovo poškodovanih, degradiranih rečnih habitatov.
- Pooblaščenka DPRS je povedala, da Agencija Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju: ARSO) v svojih študijah ugotavlja, da je več kot 50% slovenskih rek v slabem stanju in da se ta trend nadaljuje ter kot glavni razlog navedla hidromorfološke spremembe. Povedala je, da države, kot so Švedska, Francija in Španija, že odstranjujejo stare HE, oziroma da pred obnovo izvedejo študijo, ali se obnova splača, pri čemer naj bi finančni vidik pokazal, da se ne. Navedla je, da Evropska unija financira repopulacijo različnih vrst, ki so se izgubile, kot npr. kečiga, ki je nekoč prebivala v vseh slovenskih rekah, danes pa se še redko najde v Muri. Povedala je, da se izvajajo različni ukrepi za sulca in da se z umeščanjem novih HE spodjeda vse te projekte in finance, ki jih Evropska unija v to vlaga.
- Pooblaščenec DPRS je podal pojasnilo glede praktične izvedbe omilitvenih ukrepov in navedel, da ribja steza v primeru HE Brežice ne deluje, saj že sama izvedba steze ni ustrezna, ker da se pogosto maši in da se migratornih vrst, kot na primer platnica in podust, v njih ne najde. Ribe se odpravljajo do nadomestnih habitatov in ne gorvodno do Save, kar je bil namen ribje steze.
- Pooblaščenka DPRS je navedla, da so monitoringi HE na spodnji Savi pokazali negativne vplive na reko Savo, pri čemer so najbolj občutljive ribe izginile že prvo leto obratovanja ali pa so se populacije tako zmanjšale, da jih ni bilo mogoče zaznati. Populacije, ki upadajo, so ribe selivke, klen, platnica, mrena, podust. Po njenih navedbah so raziskave pokazale tudi na uničenje ribjih drstišč na produ, na potopljenih rastlinah pa je glede drstišč problem, ker so podvržene dnevni nihanju gladine vode pri HE. Povedala je še, da je bil zabeležen porast tujerodnih vrst, uničenje izlivnih delov pritokov, ki se urejajo ob izgradnji HE (tam se naredijo pregrade), meritve temperature so pokazale pregrevanje vode v poletnem času. Na površini se pomnoži fitoplankton, nasičenost s kisikom je bila preko 200% (kar ni normalno za rečni sistem), v spodnjih slojih akumulacije pa prihaja do gnitja. Opozorila je na študijo iz leta 2020, ki je pokazala, da so populacije rib selivk globalno povsod upadle, največ pa v Evropi, in sicer za 93%. Glavni razlog naj bi bilo dejstvo, da je Evropa najbolj pregrajena. Dodala je, da prav zato Uredba o obnovi narave, kot enega od ciljev, predvideva tudi odstranitev nepotrebnih ovir in obnovo sladkovodnih ekosistemov. Navedla je, da različni dokumenti poudarjajo, da je potrebno podnebno in biodiverzitetno krizo reševati skupaj in temu nameniti več pozornosti ter v razpravo vključiti več strokovnjakov s področja biodiverzitet. Povedala je, da je leta 2018 državni zbor obravnaval zakon o energetskem izkoriščanju srednje Save, ki pa ni bil nikoli sprejet, vendar pa, da so koncesije že podeljene. Navedla je še, da je bilo v okoljskem poročilu za veljavni NEPN navedeno, da bi imele velike HE velik negativni vpliv na okolje in naravo in da so bile navedene tudi lokacije, da pa se sedaj govori, da lokacije niso znane.
- Stranski udeleženec Zveza ekoloških gibanj (v nadaljevanju: ZEG) je povedal, da je bil zraven že pri presoji vplivov na okolje pri gradnji odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov (NSRAO) ter da so veliko pripomb podali tudi glede podaljšanja obratovanja NEK do 2024. Menil je, da področje jedrske energije ne sodi v Posodobljeni NEPN in izrazil nasprotovanje gradnji JEK2. Opozoril je na neionizirana sevanja in povedal, da glede vplivov zmanjšanja elektromagnetnega sevanja (v nadaljevanju: EMS) na naravno in bivalno okolje, Posodobljeni NEPN stvari ne izboljšuje. Menil je, da je izhodišče težav v Uredbi o EMS, ki je iz leta 1996.

Nadalje je opozoril na skrb za zdravje ljudi in vplive EMS na otroke. Povedal je, da ob pasu ob daljnovidnih živi okvirno 20.000 ljudi, ki da so podvrženi potencialni nevarnosti za zdravje, zato je potrebna sanacija in uvedba previdnostnega načela pri EMS s tem, da se daljnovodi predstavljajo na nove lokacije, pri čemer se jih nekaj lahko kabliira (predvsem 110 kV, pa tudi 220 ali 2 x 220 kV). Dodal je, da bi bilo potrebno čimprej sprejeti novelo Uredbe o EMS, saj naj bi bila veljavna zastarela in predlagal, da se mejne vrednosti EMS znižajo, primerljivo na vrednosti v razvitih državah (na 0,4 mikrotlesa).

V sklepu ustne obravnave se je določilo, da se stranka v roku 7 dni izjasni glede pripombe v zvezi z načinom ocenjevanja v Okoljskem poročilu, stranski udeleženci pa v roku 7 dni predložijo študije, ki dokazujejo, da je izvedba kakršnihkoli (torej vseh mogočih tehnoloških rešitev) HE nesprejemljiva.

Ministrstvo je v roku, določenem za izjasnitev, prejelo le odgovor pripravljavca plana, v katerem je slednji podal odgovor na pripombe v zvezi z načinom ocenjevanja v Okoljskem poročilu. Pripravlavec plana je v dopisu št. 360-27/2023-2430-68 z dne 26. 6. 2024 podrobneje pojasnil način ocenjevanja okoljskega cilja »Neto ničelne emisije TGP pred letom 2050«. Dne 8. 8. 2024 je pripravljavec plana k zgoraj navedenemu pojasnilu posredoval še dopis št. 360-27/2023-2430-74 z dne 8. 8. 2024, v katerem je dodatno pojasnil način ocenjevanja iz Okoljskega poročila glede uvajanja hidroenergije. Iz pojasnila izhaja, da Posodobljeni NEPN zgolj ustvarja okolje, ki omogoča umeščanje objektov za izkoriščanje OVE ter podaja pobude za vzpostavitev pravnega in finančnega okolja za njihovo izgradnjo. Presojana verzija Posodobljenega NEPN ne ločuje med količino električne energije, ki se je bo proizvedlo s posodobitvami obstoječih HE, in količino energije, proizvedene z novimi HE, pri čemer tudi tehnologije HE niso določene v Posodobljenem NEPN. Pri vrednotenju energetske mešanice je upoštevano, da Posodobljeni NEPN določa indikativne vrednosti proizvodnje električne energije iz OVE. Indikativnost je v Okoljskem poročilu poudarjena z opozorili, da ciljne vrednosti po posameznem viru morda ne bodo dosežene.

Stranski udeleženci študij, ki bi dokazovale, da je izvedba vseh tehnoloških rešitev HE nesprejemljiva (kot so navajali oziroma zatrjevali tudi na ustni obravnavi), v roku, določenem za izjasnitev, niti do dne izdaje te odločbe, niso predložili.

Ob upoštevanju navedenega in ob dejstvu, da Posodobljeni NEPN ne vključuje konkretnih projektnih oziroma tehnoloških rešitev, ministrstvo ne more slediti navedbam stranskih udeležencev, da so vse HE oziroma vse HE nad 10 MW (velike HE) nesprejemljive in bi jih bilo potrebno že vnaprej izločiti iz Posodobljenega NEPN. Glede na navedeno ministrstvo ocenjuje, da stranski udeleženci s svojimi navedbami in izkazili niso izkazali dvoma glede strokovnih ugotovitev iz Okoljskega poročila, ki ga je pripravila skupina strokovnjakov z različnih strokovnih področij, združenih v konzorcij, t. i. Konzorcij CPVO (ki ga sestavljajo: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Svetovanje, vodenje in izvajanje projektov, Špela Polak Bizjak s. p.), obenem pa so njegovo vsebino strokovno ocenili in ji pritrdili tudi vsi sodelujoči mnenjedajalci.

V nadaljevanju postopka ugotavljanja sprejemljivosti vplivov Posodobljenega NEPN na okolje je ministrstvo prejelo še naslednje stališča stranskih udeležencev:

- skupno izjavo glede osnutka predloga Posodobitve celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta in dopolnjenega okoljskega poročila, ki so jo pripravili stranski udeleženci Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Focus, društvo za sonaraven razvoj, PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja in Društvo Prihodnost, št. 3562-0086/2024-11 z dne 1. 10. 2024, prejeto dne 3. 10. 2024 in dopis poslan po elektronski pošti dne 14. 10. 2024, v katerem navajajo, da vztrajajo pri stališčih podanih v zadnjem dopisu;

- dopis organizacije Lutra, inštituta za ohranjanje naravne dediščine Pripombe na osnutek Nacionalnega energetskega in podnebne načrta NEPN, št. 2024-09-12-01-BS z dne 12. 9. 2024, prejeto 13. 9. 2024.

Stranski udeleženci Umanotera, Focus, PIC in Društvo Prihodnost so v zvezi s sprejemljivostjo vplivov predloga Posodobljenega NEPN podali še naslednje pripombe:

- Glede cilja »Povečana raba energije iz obnovljivih virov in električne energije za popolno razogljičenje oskrbe Evrope z energijo do 2050« so ob upoštevanju razvoja (sprememb) dokumentacije navedli, da se je cilj za povečanje deleža OVE v Posodobljenem NEPN ustallil na 33%, kar je pod indikativnim ciljem priporočenim s strani Evropske komisije, zato menijo, da s takim ciljem ne bo mogoče doseči ustrezne stopnje razogljičenja in doseganja podnebnih ciljev Pariškega sporazuma. Posledično še vedno vztrajajo, da v Okoljskem poročilu podana ocena B za navedeni cilj ni ustrezna, saj bi bila glede na vse navedeno, po njihovem mnenju, bolj objektivna ocena C ali ocena D.
- Glede cilja »Doseganje neto ničelnih emisij toplogrednih plinov pred letom 2050« so navedli, da se Posodobljeni NEPN v končnem besedilu ni prilagodil cilju doseganja podnebne nevtralnosti v Republiki Sloveniji, kot ga predlaga Podnebni zakon (predlog za medresorsko usklajevanje, julij 2024), posledično je v Okoljskem poročilu podana ocena A (za scenarij z dodatnimi ukrepi (DU-UP)) manj ustrezna. Nadalje menijo, da je merilo za vrednotenje vpliva zastavljeno premalo ambiciozno, da bi bila realno možna takšna ocena doseganja neto ničelnih emisij pred letom 2050. Pri tem ponovno navajajo tudi, da bi moral navedeni cilj v merilih vsebovati tudi skupne emisije in ne samo ne-ETS sektor. Nadalje navajajo, da bi moral Posodobljeni NEPN zaradi skladnosti z bodočim Podnebnim zakonom jasno pokazati pot doseganja neto ničelnih emisij že pred letom 2050, in sicer do leta 2045, kot to predlaga Podnebni zakon.
- Ponovno so izpostavili, da so vplivi izgradnje velikih HE na vode in biodiverziteti nesprijemljivi in pojasnili, da se med ukrepi Posodobljenega NEPN ohranja ukrep novogradnje velikih HE, kljub temu da Okoljsko poročilo vplive na vode in biodiverziteti še vedno ocenjuje z oceno C. Menijo, da bi morali biti vplivi ocenjeni z oceno D, in sicer iz razlogov, ki so jih navedli že v dopisu na ustreznost okoljskega poročila (dopis iz dne 26. 3. 2024) in iz razlogov, ki so jih podali na ustni obravnavi. Dodajajo, da sicer razumejo, da je Posodobljeni NEPN strateški načrt, vendar pa menijo, da je z navedbo »K povečanju do leta 2030 prispevajo 14 MW prenove obstoječih elektrarn, 27 MW novogradnje, za katere je postopek CPVO za DPN že zaključen, in 38 MW preostale ocenjene novogradnje.« predlog Posodobljenega NEPN povsem jasn glede predvidene moči novogradenj. Menijo, da so lokacije bodočih HE znane tudi že na podlagi Uredbe o koncesiji za rabo vode za proizvodnjo električne energije na delu vodnega telesa reke Save od Ježice do Suhadola. Poudarjajo, da vplivov NEPN, ki vključuje novogradnje velikih HE, ne bi smeli oceniti kot sprejemljivih.
- Stranski udeleženci so ponovno opozorili tudi, da »Vpliv zajema, uporabe in shranjevanja ogljika (CCS) na okolje v Okoljskem poročilu ni ocenjen«. Pojasnili so, da Posodobljeni NEPN v okviru razsežnosti razogljičenja še vedno predvideva instrument »Finančne spodbude za projekte zajema, uporabe in shranjevanja ...«, pri čemer plan sicer tudi navaja, da shranjevanje v Sloveniji ni dovoljeno. Menijo, da se navedeni ukrep ne bi smel glasiti tudi na shranjevanje, saj se nezakoniti projekt ne bi smel financirati. Nadalje navajajo, da Okoljsko poročilo tudi v končni verziji teh vplivov ne ocenjuje, čeprav gre lahko za pomembne vplive. Pojasnjujejo, da bi se s tem ukrepom povečal pritisk na vodna telesa, ohranila ali povečala bi se onesnaženost zraka, pri predmetnem ukrepu gre tudi za velik geološki vpliv, odvisen od sestave tal in za tveganje uhajanja ter splošne varnosti. Menijo, da bi CCS moral biti povsem zadnji ukrep v hierarhiji ukrepov (1. krožno gospodarstvo, energetska in snovna učinkovitost, 2. prehod industrijskih procesov na elektrifikacijo in postopno opuščanje fosilnih surovin, 3. zajem ogljika za preostale »neizogibne emisije« s trajnim skladiščenjem) in da tehnologija CCS ne sme biti izgovor za nadaljnje koriščenje fosilnih goriv. Nadalje menijo, da bi bilo treba skrbno opredeliti tudi neizogibne emisije, saj se je pri proizvodnji energije emisijam

ogljikovega dioksida možno popolnoma izogniti, pri čemer pojasnjujejo, da je za proizvodnjo jekla možna kombinacija krožnih praks in strategij za energetska in snovno učinkovitost, večja uporaba ostankov in uvedba elektroobločnih peči, neposredna redukcija železove rude z vodikom omogoča zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida skoraj na nič, le za proizvodnjo cementa bi bila potrebna določena količina shranjevanja.

- Navedli so tudi, da je nedopustno nazadovanje Posodobljenega NEPN glede ukrepa zmanjševanja spodbud fosilnim gorivom, pri čemer pojasnjujejo, da veljavni NEPN vključuje ukrep Postopno zmanjševanje in ukinitvev spodbud fosilnim gorivom, ki pa ga Posodobljeni NEPN spremeni v ukrep »Upravljanje spodbud fosilnim gorivom«. Menijo, da upravljanje spodbud ne pomeni njihovega zmanjševanja in odpravljanja, ampak predpostavlja tovrstne subvencije vse do leta 2030, pri čemer pa ni jasno, kaj ustrezno upravljanje dejansko pomeni. Opozarjajo, da so preoblikovani tudi konkretni podukrepi tega ukrepa, in sicer je namesto »izdelave analize vpliva opuščanja spodbud za fosilna goriva na različne sektorje« sedaj predlagan podukrep »preučitev morebitne odprave vračila trošarine za industrijsko komercialne namene in komercialni prevoz« in »priprava analize vpliva opuščanja drugih spodbud za rabo fosilnih goriv«, namesto »postopnega zmanjševanja vračila trošarine na energente v industriji« in »postopnega zniževanja vračila trošarin za fosilna tekoča goriva v prometu (popolna ukinitvev do leta 2025 oziroma v skladu z EU-zakonodajo) je predlagan podukrep »podpora prizadevanjem za odpravo trošarine za industrijsko komercialni namen in komercialni prevoz na ravni EU«. Glede na navedeno menijo, da je tako načrtovanje ukrepa v nasprotju s tretjim odstavkom 14. člena Uredbe (EU) 2018/1999, po katerem mora država pri posodobitvi NEPN, kjer spreminja svoj prispevek, to narediti na način, da se s spremembo odrazi povečana ambicioznost v primerjavi z veljavnim NEPN in opozarjajo, da bi zmanjševanje ambicioznosti lahko oslabilo doseganje drugih ciljev razogljičenja.

Tekom nadaljnjega postopka je svoje pripombe podala tudi stranska udeleženka Lutra, inštitut za ohranjanje naravne dediščine, ki kot bistveno pripombo navaja nestrinjanje z gradnjo novih HE. Med razlogi za nestrinjanje navaja naslednje:

- Osnutek Posodobljenega NEPN z vključevanjem novih HE krši slovensko in evropsko zakonodajo ter smernice in ne upošteva določil sočasne obravnave podnebne in biodiverzitetne krize. V zvezi s tem pojasnjuje, da sta obnova ekosistemov in krepitev biotske raznovrstnosti temelj evropskega Zelenega dogovora, kjer osrednji del predstavlja Strategija EU za biotsko raznovrstnost za leto 2030 katere cilj je, da se do leta 2030 v EU zagotovi trend okrevanja biotske raznovrstnosti in podpre prizadevanja za blažitev podnebnih sprememb z naravnimi rešitvami. Strategija določa cilje in zaveze, ki jih je treba doseči do 2030, med slednjimi tudi: zagotovitev, da se stanje habitatov in vrst ne bo poslabšalo ter da bo vsaj 30% tistih v neugodnem stanju doseglo ugodno stanje ali vsaj pozitiven trend in obnovo vsaj 25.000 km degradiranih rek. V svojih pojasnilih se sklicuje tudi na Resolucijo o dolgoročni podnebni strategiji do leta 2050 (Uradni list RS, št. 119/21 in 44/22-ZVO-2), v kateri je navedeno, da »Dobro ohranjeni ekosistemi in posledično ekosistemske storitve lahko pomembno prispevajo k prilagajanju in blaženju podnebnih sprememb.«
- Ponovno je navedla, da nove velike HE na slovenskih rekah zaradi že znanih dejstev kakor tudi z vidika upoštevanja slovenske in mednarodne zakonodaje in smernic niso sprejemljive. Meni, da so lokacije novih HE znane in da so trditve, da lokacije niso znane, zavajajoče.
- Pri pojasnjevanju nesprejemljivosti gradnje novih velikih HE se sklicuje na sodbo Upravnega sodišča z dne 22. oktober 2020, s katero je slednje razveljavilo takratni strateški načrt za obnovljive vire energije (ANOVE 2010-2020), po njenih navedbah ravno zaradi pričakovanih negativnih vplivov na naravo. Nadalje je pojasnila, da je v tem primeru sodišče takratnemu Ministrstvu za okolje in prostor naložilo, da mora ponovno opraviti presojo vplivov na okolje za omenjeni načrt, v sodbi pa je navedlo, da umanjka presoja kumulativnih vplivov načrtovanih HE, sprejemljivost načrtov na posamezna varovana območja naj nebi bila presojana, iskanje oziroma tehtanje možnih alternativ za že potrjene okoljsko škodljive

načrtovane projekte na varovanih območjih je neustrezno in preloženo na kasnejše načrte na nižjih ravneh.

- Navedla je, da osnutek Posodobljenega NEPN sodbo Upravnega sodišča očitno ignorira, saj plan ponovno uvaja nove HE, kljub temu, da so se isti pripravljavci okoljskega poročila že pri veljavnem NEPN (2020) jasno izrekli proti novim velikim HE.
- Dodatno je pojasnila, da je srednja Sava edini še ohranjeni daljši sklenjeni (nepregrajeni) odsek reke Save v Sloveniji. V srednji Savi živi tretjina (preko 30) slovenskih sladkovodnih ribjih vrst, med katerimi jih je 12 evropsko varovanih po Habitatni direktivi. Nekatere od varovanih vrst so sulec, platnica, blistavec, zvezdogled, upiravec in druge. Glede na poročilo po 17. členu Habitatne direktive, ki ga je pripravil ZRSVN (2019), imajo sulec, upiravec, zvezdogled in platnica v Sloveniji že sedaj nezadostno ali slabo stanje ohranjenosti.
- Posebej je navedla primer sulca, in pojasnila, da na območju srednje Save živi osrednja populacija sulca v Sloveniji in hkrati ena najvitalnejših populacij v Evropi in na Balkanu. Menila je, da HE predstavljajo eno največjih groženj sulcu, saj akumulacijska jezera poplavijo njegova dristišča, jezovi pa mu preprečijo prehajanje po reki. Navedla je tudi, da so raziskave pokazale, da so po izgradnji HE na spodnji Savi izginile oziroma so se zmanjšale populacije sulca, zmanjšale pa naj bi se tudi populacije številnih drugih domorodnih in zavarovanih rečnih ribjih vrst, ki pa jih sicer še lahko najdemo v srednji Savi. Nadalje je navedla, da so bila uničena dristišča več ribjih vrst. Pri navedbah se je sklicevala na raziskavo Biotehniške fakultete in Zavoda za ribištvo Slovenije iz leta 2016, ki naj bi pokazala, da bi sulec v primeru izgradnje celotne verige HE na srednji Savi v tem delu reke skoraj zagotovo izumrl. Menila je, da bi izgradnja nove verige HE na srednji Savi utegnila imeti resen negativen vpliv, skupaj s spodnjesavsko verigo HE pa tudi obsežen kumulativni vpliv na ribjo favno v slovenskem delu Save, glede katerega meni, da nikoli ni bil raziskan.
- Navedla je tudi, da so sladkovodni ekosistemi že stoletja podvrženi negativnim antropogenim vplivom in spadajo med najbolj ogrožene ekosisteme na Zemlji ter dodala, da je v naravnem stanju ohranjenih le še malo vodotokov. Vodni habitati se zaradi regulacij, fragmentacije, onesnaženja in odvzema vode nenehno spreminjajo in krčijo, s tem pa se njihovo stanje slabša. Nadalje je pojasnila, da raznolikost vrst in habitatov v ekosistemu povečuje njegovo odpornost in stabilnost in da zdravi sladkovodni ekosistemi zagotavljajo številne ekosistemske storitve, in sicer: blažijo suše in poplave, uravnavajo klimo, napajajo podtalnico, čistijo površinsko in podzemno vodo, redčijo in odplavljajo odpadne vode, zagotavljajo pitno vodo in hrano, ohranjajo biotsko pestrost, so ponor ogljika, nudijo prostor za sprostitev, rekreacijo in imajo pomembno vlogo pri obvladovanju podnebnih sprememb. Navedla je tudi, da strateški dokumenti na nacionalni in evropski ravni poudarjajo ohranjanje sladkovodnih ekosistemov, ker so ti ključnega pomena za blaženje podnebnih sprememb.
- V navedbah se je sklicevala na nedavno sprejeto Uredbo EU o obnovi narave, ki državam članicam nalaga, da morajo do leta 2030 sprejeti ukrepe za obnovo vsaj 30% kopenskih, obalnih, sladkovodnih in morskih habitatov, ki trenutno niso v dobrem stanju, do leta 2040 vsaj 60% in do leta 2050 vsaj 90%. Poudarila je, da Uredba tudi navaja, da bi obnova sladkovodnih ekosistemov morala vključevati prizadevanja za ponovno vzpostavitev naravne vzdolžne in prečne rečne povezljivosti ter obrežnih in poplavnih območij rek, vključno z odstranitvijo ovir, da bi se podprlo doseganje ugodnega stanja ohranjenosti rek, jezer in aluvialnih habitatov ter vrst, ki živijo v navedenih habitatih, zavarovanih z Direktivo 92/43/EGS in Direktivo 2009/147/ES, ter izpolnitev enega od ključnih ciljev strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, tj. ponovna vzpostavitev najmanj 25.000 km nereguliranih rek.
- V svojih navedbah se je sklicevala tudi na evropsko Vodno direktivo, ki od držav članic zahteva, da dosežejo in ohranjajo dobro stanje voda, da varujejo in obnavljajo površinske vode in da preprečijo poslabšanje njihovega stanja in na Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 - ZZdl-A, 41/04 - ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20, 35/23 - odl. US, 78/23 - ZUNPEOVE in 52/24 - odl. US; v nadaljevanju ZV-1), ki v slovenski pravni red prenaša evropsko Vodno smernico. Poudarila je, da je eden od ciljev ZV-1 ohranjanje oziroma doseganje dobrega stanja voda, pa tudi doseganje dobrega stanja drugih, z vodami

povezanih ekosistemov. Citirala je določbe ZV-1, kjer je navedeno, da naj upravljanje z vodami med drugim temelji na »načelu celovitosti, ki upošteva naravne procese in dinamiko voda ter medsebojno povezanost in soodvisnost vodnih in obvodnih ekosistemov na območju povodja.« in, da je »Rabo in druge posege v vode, vodna in priobalna zemljišča ter zemljišča na varstvenih in ogroženih območjih ter kmetijska, gozdna in stavbna zemljišča treba programirati, načrtovati in izvajati tako, da se ne poslabšuje stanja voda, da se omogoča varstvo pred škodljivim delovanjem voda, ohranjanje naravnih procesov, naravnega ravnovesja vodnih in obvodnih ekosistemov ter varstvo naravnih vrednot in območij, varovanih po predpisih o ohranjanju narave.«

- V svojih navedbah se je sklicevala tudi na evropsko Habitatno direktivo in navedla, da so cilji slednje, med drugim, prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic in, da so ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, namenjeni vzdrževanju ali obnovi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, pomembnih za Skupnost.

VI.

Ministrstvo je po pregledu vseh stališč in pripomb stranskih udeležencev ugotovilo, da so različni stranski udeleženci podali vsebinsko podobne pripombe, zato je vse za predmetno zadevo relevantne pripombe v nadaljevanju obravnavalo smiselno združene po vsebinskih sklopih ter na pripombe podaja odgovore, kot sledi iz nadaljevanja obrazložitve te odločbe.

Za razumevanje predmetne zadeve je uvodoma treba pojasniti, da je Posodobljeni NEPN strateški dokument energetske politike, ki se pripravlja skladno z Uredbo (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov (v nadaljevanju: Uredba (EU) 2018/1999) in ima, kot že uvodoma pojasnjeno, zato tudi posebej predpisano vsebino, glavne oddelke in strukturo dokumenta. Glede na navedeno je mogoče zaključiti, da Uredba (EU) 2018/1999 ustvarja podlago za pripravo strateškega dokumenta, ki pa glede na izhodišča v Uredbi (EU) 2018/1999 ni akt prostorskega umeščanja. Povedano drugače, bistveni namen in pomen Posodobljenega NEPN niso vsebine umeščanja v prostor, ampak je Posodobljeni NEPN strateški plan energetske politike in plan usmerjevalne narave, ki določa ključne cilje in ukrepe države na področju doseganja razogljičenja, energetske učinkovitosti, energetske varnosti, notranjega trga energije, raziskav, inovacij in konkurenčnosti.

Z namenom razjasnitve pravne podlage ministrstvo še pojasnjuje, da za Posodobljeni NEPN kot strateški dokument torej veljajo zahteve Direktive 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje (v nadaljevanju: SEA direktiva) oziroma zakonodaje, ki velja za strateško oziroma celovito presojo vplivov na okolje, in ne zahteve, ki veljajo za presojo vplivov na ravni konkretnega projekta oziroma posega na okolje in jih na EU ravni opredeljuje Direktiva 2011/92/EU Evropskega parlamenta in sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (v nadaljevanju: EIA direktiva).

V zvezi z navedbami, ki se nanašajo na:

- splošno nestrinjanje z gradnjo novih velikih HE na slovenskih rekah,
- da HE z vidika upoštevanja slovenske in mednarodne zakonodaje ter smernic niso sprejemljive,
- da so HE problematične z vidika varstva pitne vode, varstva narave, okolja in biodiverzitete, vplivi na biotsko raznovrstnost in biodiverzitetu pa so nedopustni,
- da so vplivi izgradnje velikih HE na vode in biodiverzitetu nesprejemljivi, ter

- da iz naravovarstvenega vidika zagotovo ni mogoče graditi HE na območju Save brez bistvenega, če ne celo uničujočega vpliva in naj se zato že na strateškem nivoju vse HE izključi iz NEPN,

ministrstvo ugotavlja, da se navedbe in dokazovanja stranskih udeležencev nanašajo na prostorsko umeščanje in dovoljevanje konkretnih nameranih posegov v prostor. Posodobljeni NEPN pa je, kot že pojasnjeno, najširši strateški plan energetske politike. Kot je ministrstvo prav tako že pojasnilo, se zanj izvaja strateška (celovita) okoljska presoja v skladu z določili SEA direktive, pri čemer mora ta presoja upoštevati vsebino in natančnost plana (drugi odstavek 78. člena ZVO-2 oziroma 5. člen SEA direktive).

Za projektno raven pa se izvajajo okoljske presoje po EIA direktivi, katere cilj je zagotoviti visoko raven varstva okolja z vključitvijo okoljskih vidikov v pripravo in odobritev projektov. Ta cilj se doseže z zagotavljanjem okoljske presoje določenih javnih in zasebnih projektov, navedenih v prilogah I in II k EIA direktivi (letališča, jedrski objekti, železnice, ceste, objekti za odstranjevanje odpadkov, čistilne naprave itd.). EIA direktiva je bila v slovenski pravni red prenesena z ZVO-2 in Uredbo o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 51/14, 57/15, 26/17, 105/20 in 44/22 - ZVO-2, v nadaljevanju: PVO uredba), ki obvezno presojo vplivov na okolje oziroma postopek predhodne presoje v točki DIII.2 priloge 1 določa za HE, ki dosegajo oziroma presejajo določeno nazivno moč. Slovenska ureditev, kot to zahteva EIA direktiva, v okviru opisa verjetnih pomembnih vplivov predlaganega projekta na okolje zahteva, da opis zajema neposredne vplive in vse posredne, sekundarne, kumulativne, kratko-, srednje- in dolgoročne, trajne in začasne, pozitivne in negativne vplive projekta. V okviru presoje vplivov na okolje so vse relevantne vsebine in vplivi s področja varstva voda, narave, biodiverzitete, zdravja ljudi, varstva kulturne dediščine, krajine, podnebja itd. podrobno obravnavani. Obravnava kumulacije z drugimi projekti je, kot to zahteva Priloga III EIA direktive, zahtevana v prvem odstavku 9. člena PVO uredbe.

V zvezi z vplivom na naravo ministrstvo pojasnjuje, da je v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje na sprejemljivost Posodobljenega NEPN prejelo pozitivno mnenje ZRSVN (mnenje št. 3562-0086/2024-11 z dne 1. 10. 2024) z vidika vplivov na naravo in pozitivno mnenje DRSV (mnenje št. 35027-4/2023-43 z dne 23. 10. 2024) z vidika vplivov na varstvo in upravljanje voda. Glede na dejstvo, da stranski udeleženci niso predložili nobenih dokazil, ki bi dokazovali njihove navedbe, kar ministrstvo podrobneje pojasnjuje tudi v povezavi z naslednjo točko (na strani 21). ministrstvo ne more slediti njihovim navedbam glede splošne nesprejemljivosti vplivov izvedbe kakršnihkoli HE. Iz že pojasnenih razlogov pa tudi ne navedbam, da je kot nesprejemljive že v tej fazi potrebno oceniti zelene in s prostorskimi akti ali dovoljenji še nepotrjene zelene umestitve ali dovoljenja za zelene lokacije in tehnološke rešitve določenih HE.

Glede na vse navedeno ministrstvo ugotavlja, da stranski udeleženci niso izkazali dvoma v pravilnost in natančnost navedb in ocen predloženega Okoljskega poročila, ki se nanašajo na splošno (projektno - lokacijsko in zlasti tehnološko nekonkretizirano) sprejemljivost kakršnihkoli HE oziroma na sprejemljivost vseh mogočih tehnoloških rešitev velikih HE (nad 10 MW) in ki ga je pripravila multidisciplinarna skupina strokovnjakov (konzorcij CPVO) in sta mu v postopku presoje sprejemljivosti plana pritrdila tudi dva ključna mnenjedajalca ZRSVN in DRSV.

Glede navedb:

- da je prelaganje uveljavljanja izjeme po Zakonu o vodah in okvirni Vodni direktivi na kasnejše faze neutemeljeno,
- da bi bilo potrebno v okviru presoje upoštevati okvirno Vodno direktivo, ki določa biološki element ribe, saj naj bi HE, ne glede na lokacijo, poslabšale stanje površinskih in podzemnih voda in bi bilo zato potrebno uspešno izpeljati izjemo po Vodni direktivi,
- da ima vsaka od novo načrtovanih HE bistven (D) škodljiv vpliv na biološki element ribe,

ministrstvo pojasnjuje, da je Posodobljeni NEPN strateški dokument energetske politike, ki določa ključne cilje in ukrepe države na področju doseganja razogljičenja, energetske učinkovitosti, energetske varnosti, notranjega trga energije, raziskav, inovacij in konkurenčnosti, torej najširši strateški plan in ne akt umeščanja v prostor, posledično uveljavljanje izjeme, ki je v 56. členu ZV-

1, kateri implementira 4. člen Direktive 2000/60/ES o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (v nadaljevanju: Vodna direktiva), na način, da izjemo načeloma predvideva na ravni prostorskega načrtovanja, na ravni tovrstnega strateškega akta, kot je Posodobljeni NEPN, ki nima prostorskih ali konkretnih projektnih rešitev, ni ustrezno in/ali zahtevno s predpisi. Ob tem velja dodati, da direktiva določa pravila s katerimi želi preprečiti nadaljnje poslabšanje stanja vodnih teles Evropske unije in doseči dobro stanje evropskih rek, jezer in podzemnih voda. Vse te cilje, predloženo Okoljsko poročilo obravnava v sklopu cilja »Trajnostno upravljanje z vodami«.

V zvezi s trditvijo, da bi bilo izjemo treba uveljavljati zaradi predvidene moči proizvodnje električne energije, ministrstvo najprej ugotavlja, da predloženo Okoljsko poročilo korektno opiše vplive in oceni, da bi izvedba Posodobljenega NEPN lahko pomembno vplivala na cilje upravljanja z vodami, predvsem z gradnjo objektov in infrastrukture. Okoljsko poročilo pojasni, da se vplivi na kemijsko stanje podzemnih voda na ravni izvajanja posegov v prostor lahko pričakujejo zaradi posegov v tla in gladino podzemne vode, odvajanja odpadnih voda v podzemne vode, povečanja ranljivosti podzemnih voda za onesnaženje zaradi novih objektov za rabo hidroenergije, vetrne in sončne energije, zniževanja temperature podzemne vode v geotermalnih in plitvih vodonosnikih ob povečevanju rabe geotermalne energije ter obremenjevanja z nitrati zaradi povečevanja proizvodnje energije iz bioplina.

Vplivi na količinsko stanje podzemnih voda se lahko pričakujejo ob povečevanju rabe geotermalne energije z odvzemom podzemnih vod, zaradi izvedbe novih objektov za rabo hidroenergije, vetrne in sončne energije. Vplivi na kemijsko stanje površinskih voda se lahko pričakujejo zaradi gradnje objektov, odvajanja odpadnih voda v površinske vode in zaradi izvedbe novih objektov. Vplivi na ekološko stanje (potencial) površinskih voda se lahko pričakujejo zaradi posegov v vodna in priobalna zemljišča ter izvedbe novih objektov za rabo hidroenergije in bioplina, medtem ko so vplivi na vodne vire možni zaradi posegov na vodovarstvena območja in v bližino virov pitne vode brez vodovarstvenih območij. Vplivi na stanje morskega okolja lahko nastanejo zaradi zagotovitve polnilnih mest za oskrbo ladij v pomorskem prometu (pozitiven vpliv) ter vplivov izvedbe gradnje objektov in infrastrukture v obalnem pasu in na morju (negativen vpliv). Na rabo voda bo vplivala gradnja novih objektov za rabo hidroenergije in sončnih elektrarn, intenziviranje rabe plitve in globoke geotermije in odvajanje toplotno obremenjenih odpadnih voda. Možni so tudi vplivi gradnje objektov in infrastrukture na ohranjanje prostora za poplavne, erozijske ter plazovne procese. Hkrati pa bi predvidena izvedba določenih ukrepov v okviru razsežnosti razogljčenja vplivala na zmanjšanje emisij in onesnaževal v vodno okolje ter izboljšanje stabilnosti in stanja ekosistemov, kar bo posredno in neposredno pripomoglo k ciljem trajnostnega upravljanja z vodami. Vendar pa ministrstvo, kot rečeno, ugotavlja, da sta obseg in intenzivnost potencialnih vplivov neločljivo povezana s prostorskim umeščanjem in dovoljevanjem.

Ministrstvo nadalje pojasnjuje, da so se v tem postopku upoštevale informacije iz Okoljskega poročila, ki je upoštevalo vsebino in raven podrobnosti Posodobljenega NEPN. Pri tem je ministrstvo, tudi na podlagi prejetih pozitivnih mnenj ministrstev in organizacij, ki jih je ministrstvo pridobilo v postopku CPVO, ugotovilo, da so vplivi izvajanja Posodobljenega NEPN na okolje ob upoštevanju predpisanih postopkov in ukrepov ter ob izvedbi v Okoljskem poročilu določenih omilitvenih ukrepov, sprejemljivi, medtem ko stranski udeleženci niso predložili strokovnih dokazil, s katerimi bi izkazali svoje navedbe, da je na ravni Posodobitve NEPN treba upoštevati in negativno (z oceno D oziroma E) oceniti v NEPN vključen scenarij povečanja proizvodnje električne energije iz hidroenergije. Stranski udeleženec DPRS je v začetku postopka (dopis št. DPRS-2023-008-O-16, z dne 27. 3. 2024) v utemeljitev svojih trditev o slabem stanju biološkega elementa ribe res navajal nekatere raziskave, vendar pa z njimi po mnenju ministrstva ni uspel izkazati, da je nesprejemljiva kakršnakoli uporaba hidroenergije. Prvič že zato, ker raziskave, ki jih navaja, stanja voda ne povezujejo zgolj s hidroelektrarnami. Zlasti pa zato, ker sodoben, večnamenski razvoj hidroenergetskih objektov ni mogoče primerjati s starejšimi tehnološkimi rešitvami z velikimi in popolnimi pregradami, ki sonaravnih rešitev sploh niso vsebovale in/ali prvimi oblikovanji rešitev (npr. ribjih stez), ki so doživela znaten napredek. Nenazadnje pa tudi

zato, ker Posodobljeni NEPN tehnoloških rešitev ne vsebuje, te pa se v praksi lahko omejijo tudi na le delno zaježitev reke. Ob navedenem ministrstvo ugotavlja, da so avtorji v samih študijah, ki jih navaja stranski udeleženec DPRS, upoštevali tudi razvoj hidroenergetske tehnologije in pripoznali, da so ob sodelovanju različnih strok, možne rešitve, ki nimajo pomembnega negativnega vpliva na življenje v rekah (glej Zabrc D. in sod. 2020. Monitoring rib v akumulaciji HE Brežice in njenih pritokih v letu 2019. Poročilo o projektni nalogi, ZZRS, Naročnik: HESS). Glede na vse navedeno ministrstvo ocenjuje, da stranski udeleženci s svojimi navedbami in posplošenim in enoznačnim (necelostnim) sklicevanjem zgolj na nekatere, praviloma starejše raziskave niso izkazali, da bi moral pripravljavec Posodobljenega NEPN na vlado podati pobudo za sprejem izjeme po vodni direktivi oziroma, da so nastopili pogoji iz 56. člena (na primer znana vodna telesa, na katerih bi ob načrtovanju konkretne prostorske ureditve ali posega lahko prišlo do neugodnega stanja) in bi bilo treba o tem vprašanju odločati v okviru postopka okoljske presoje Posodobljenega NEPN, ker kakršnakoli izvedba hidroelektrarn (ne glede na izbrano tehnologijo na projektni ravni) negativno vpliva na stanje površinskih voda (zlasti na biološki element ribe) in na primer (zaradi »zablatenja«) tudi na stanje podzemnih voda. Takšno trditev stranski udeleženci po presoji ministrstva ne morejo uspešno izkazati s posplošenim sklicevanjem na raziskave in/ali monitoringe. Pri tem ministrstvo poudarja, da celo morebiti izkazane negativne vplive konkretnih projektov oziroma HE (kjer lahko do odstopanj od dovoljenega prihaja tudi na izvedbeni ravni) ni mogoče nekritično uporabiti kot argument, da bi morale biti na področju Slovenije v prihodnje prepovedane vse možne tehnološke rešitve za uporabo hidroenergije.

Tudi v zvezi z navedbami, da Posodobljeni NEPN z vključevanjem novih HE krši slovensko in evropsko zakonodajo ter smernice in ne upošteva določil sočasne obravnave podnebne in biodiverzitetne krize ministrstvo pojasnjuje, da je Posodobljeni NEPN strateški načrt energetske politike, ki ima skladno z Uredbo EU (2018/1999) predpisano vsebino in strukturo. Nadalje ministrstvo pojasnjuje, da je Posodobljeni NEPN pripravila multidisciplinarna skupina strokovnjakov, združenih v Konzorcij NEPN, ki ga sestavljajo: Institut Jožef Stefan, Center za energetske učinkovitost, Inštitut za ekonomska raziskovanja, ELEK, d.o.o., ELES, d.o.o., Plinovodi, d.o.o., PNZ d.o.o., Gozdarski inštitut Slovenije, Kmetijski inštitut Slovenije, Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in Strojna fakulteta Univerze v Ljubljani. Za Posodobljeni NEPN je bilo izdelano Okoljsko poročilo, ki ga je prav tako pripravila multidisciplinarna skupina strokovnjakov, konzorcij CPVO, ki ga sestavljajo: EIMV Elektroinštitut Milan Vidmar, ZAVITA, svetovanje d.o.o., STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o., Svetovanje, vodenje in izvajanje projektov, Špela Polak Bizjak s. p., in je v Okoljskem poročilu med drugim presojalo tudi skladnost plana z veljavnimi mednarodnimi in domačimi strateškimi dokumenti.

Na enak način (v luči dejstva, da Posodobljeni NEPN nima projektnih rešitev na ravni umeščanja v prostor ali izdaje dovoljenj za gradnjo) je ministrstvo obravnavalo tudi argument stranskih udeležencev, da Posodobljeni NEPN in Okoljsko poročilo ne vsebujeta opredelitve glede vprašanja, koliko površin, namenjenih za izkoriščanje hidroenergije, naj bi bilo na območju Nature 2000. Kot tudi že poudarjeno, je hidroenergija - enako kot drugi obnovljivi viri - obravnavana na strateški in načelni ravni - v okviru predpisane vsebine in namena Posodobljenega NEPN.

Ob tem pa ministrstvo v zvezi z očitkom stranskih udeležencev o nesodelovanju strokovnjakov s področja biodiverzitetne pri pripravi Posodobljenega NEPN ob pojasnilu, da gre za temeljni dokument energetskega področja s predpisano vsebino na EU ravni, ugotavlja, da iz predložene dokumentacije izhaja, da so tako v konzorciju za pripravo okoljskega poročila, ki je pri pripravi NEPN sodeloval s pripravljavcem plana in konzorcijem za pripravo Posodobljenega NEPN, kot v konzorciju za pripravo NEPN sodelovali strokovnjaki, ki imajo znanje in izkušnje na področju urejanja voda, biodiverzitetne oziroma ohranjanja narave nasploh. (Medtem, ko so področje narave oziroma biodiverzitetne v okoljskem poročilu pokrivali strokovnjaki Zavite, je pri pripravi plana - Posodobljenega NEPN sodeloval Gozdarski inštitut Slovenije).

Vse navedeno pa seveda ne pomeni, da bo izvajanje Posodobljenega NEPN mogoče brez upoštevanja krize biodiverzitete in ohranjanja zavarovanih habitatnih tipov, območij in vrst. Izvedba vseh korakov, s katerimi se bo želelo doseči cilje Posodobljenega NEPN, bo vsekakor morala upoštevati tudi biodiverzitetno krizo, ki jo naslavlja vrsta mednarodnih, EU in nacionalnih aktov in predpisov.

V zvezi z navedbami, da so novogradnje vseh HE nesprejemljive in sklicevanjem na sodbo Upravnega sodišča št. I U 1960/2018-34 z dne 22. oktober 2020, s katero je slednje razveljavilo takratni strateški načrt za obnovljive vire energije (ANOVE 2010-2020), ministrstvo pojasnjuje, da je relevantno pravno in dejansko stanje v predmetni zadevi drugačno. Upravno sodišče je v omenjeni sodbi namreč jasno navedlo, da odločitev, ki jo je presoјalo, temelji na ugotovitvi, da bodo vplivi predmetnega Akcijskega načrta na okolje, v primeru posegov na varovana območja (tj. Natura 2000), verjetno bistveni in bo treba izvesti postopek prevlade javne koristi. Ministrstvo nadalje ugotavlja, da je v vsebini in ravni natančnosti med obema planoma bistvena razlika, saj je Posodobljeni NEPN najširši strateški plan energetske politike in ne vsebuje konkretnih lokacij ali projektov (izbranih tehnologij in moči HE nad ali pod 10 MW), medtem ko je Akcijski načrt vseboval potencialna območja ali potencialne lokacije, oziroma je izrecno navajal željene projektne rešitve (npr. za HE na Savi in Muri). Glede na bistvene in pravno relevantne razlike v vsebini obeh okoljsko presoјanih dokumentov (ANOVE in NEPN) in drugačne rezultate presoје v Okoljskem poročilu ter v postopku CPVO za Posodobljeni NEPN prejeta pozitivna mnenja ministrstev in organizacij, ki so sodelovala v postopku CPVO, ministrstvo ocenjuje, da argumentacije posameznih izsekov omenjene sodbe ni mogoče uporabiti v konkretnem primeru presoје Posodobljenega NEPN.

V zvezi z navedbami, da so lokacije bodočih HE znane že na podlagi Uredba o koncesiji za Srednjo Savo, zaradi česar bi jih bilo treba presoјati že na strateški ravni, ministrstvo ugotavlja, da Uredba o koncesiji za Srednjo Savo ne določa lokacij za umestitev HE, ampak citirana uredba predstavlja le koncesijski akt, na podlagi katerega Vlada Republike Slovenije lahko podeli koncesijo za rabo vode na delih vodnega telesa reke Save od zgornje kote 307,30 m. n. v do spodnje kote 191,0 m. n. v. Ob tem pa je treba poudariti, da Uredba o koncesiji za Srednjo Savo še ne daje pravice do umestitve s prostorskim aktom ali do dovoljenja za izgradnjo hidroelektrarne. Ministrstvo še pojasnjuje, da sicer obstajajo pobude za umestitev na določene lokacije oziroma da poteka postopek priprave in sprejemanja DPN za posamezne željene HE, vendar pa je pred sprejemom omenjenega prostorskega akta treba izvesti CPVO, ki bo šele pokazala, ali je načrtovana prostorska ureditev okoljsko sprejemljiva. Poleg tega pa je za vse morebitne HE predviden še postopek dovoljevanja, v katerega je, v skladu z gradbeno in naravovarstveno zakonodajo, potrebno ustrezno vključiti tudi vidik ohranjanja narave. Glede na navedeno za te, še neumeščene in nedovoljene (zgolj željene) projekte, ni mogoče zahtevati, da se okoljsko presoјajo v okviru presoје Posodobljenega NEPN. Ocena, ki bi bila sprejeta na podlagi izločanja posameznih tehnologij OVE, bi bila arbitrarna, ter na strateški ravni dokumenta, kot je Posodobljeni NEPN, v nasprotju z načelom enakovredne obravnave vseh razpoložljivih tehnologij. Okoljska presoја mora namreč, kot že poudarjeno, upoštevati vsebino in raven podrobnosti plana, ki se presoја, ter upoštevati enakovredno obravnavo vseh tehnologij z ustrezno metodologijo, ki bo izključevala možnost diskriminacije, neposrednega ali posrednega favoriziranja ali priznavanja ene tehnologije ali tehnološke rešitve pred drugo. Glede na vse navedeno ministrstvo tako ocenjuje, da stranski udeleženci s svojimi pripombami niso dokazali dvoma v pravilnost in natančnost ocene Okoljskega poročila, ki ga je predložil pripravljavec plana.

V zvezi z navedbami, da megavati, ki so navedeni v Posodobljenem NEPN že točno povedo, katere HE so mišljene, saj na podlagi tega podatka ter iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 in veljavnih koncesij za gradnjo velikih HE jasno izhaja, da bodo HE na reki Savi, ministrstvo, poleg vsega že navedenega, pojasnjuje še, da Posodobljeni NEPN ni plan, ki bi bil namenjen

predpisovanju pravne podlage za umeščanje posegov v prostor, temveč mora biti pripravljen skladno z Uredbo (EU) 2018/1999, ki tudi predpisuje njegovo vsebino. Zahteva, da bi bile konkretne (potencialne ali nameravane) lokacije in nameravane projektne rešitve HE del vsebine Posodobljenega NEPN, je v nasprotju z namenom in vsebino samega dokumenta, kot je določena z Uredbo (EU) 2018/1999. Za umeščanje v prostor s prostorsko izvedbenimi akti so pomembna izhodišča oziroma usmeritve, ki jih v zvezi z razvojem energetske infrastrukture določa SPRS 2050. Ta v zvezi z rabo hidroenergije, med drugim, predvideva tudi, da se določijo prednostna območja za postavitev novih HE z nazivno močjo nad 10 MW, ob preveritvi hidroenergetskega potenciala in uskladitvi z zahtevami za varstvo vodnih in obvodnih habitatov, voda ter ekološke povezljivosti. Vendar pa navedena vsebina, kot že pojasnjeno, ni predmet Posodobljenega NEPN, temveč aktov prostorskega načrtovanja.

Glede navedbe, da je že na podlagi »megavatov«, ki so navedeni v Posodobljenem NEPN, mogoče točno napovedati, katere HE so mišljene, ministrstvo dodaja, da Posodobljeni NEPN ne ločuje med količino električne energije, ki se jo bo proizvedlo s posodobitvami obstoječih HE, in količino energije, proizvedene z novimi HE, ter nadalje, da tudi tehnologije HE v Posodobljenem NEPN niso določene. Zahteva po presoji konkretnih lokacij le za posamezne vrste energetske infrastrukture je zato v nasprotju z naravo Posodobljenega NEPN, ki mora kot temeljni strateški plan energetske politike, enakovredno upoštevati vse potencialne vire OVE.

Glede na vse navedeno ministrstvo pojasnjuje, da so se v tem postopku upoštevale informacije iz Okoljskega poročila, saj je ministrstvo, tudi na podlagi prejetih pozitivnih mnenj ministrstev in organizacij, ki jih je ministrstvo pridobilo v konkretnem postopku, ugotovilo, da so vplivi izvajanja Posodobljenega NEPN na okolje ob upoštevanju predpisanih postopkov in ukrepov ter ob izvedbi v Okoljskem poročilu določenih omilitvenih ukrepov, sprejemljivi.

Glede navedb:

- da presoja, kot jo zahteva 33. člen ZON, ni bila opravljena,
- da okoljsko poročilo in presoja sprejemljivosti plana po predpisih s področja ohranjanja narave nista ustrezna, saj da ni bila opravljena presoja vplivov na vrste in habitatne tipe, da ni opisano obstoječe stanje vrst in habitatnih tipov,
- da niso podani osnovni ter z raziskavami in monitoringi pridobljeni, podatki o vrstah in habitatnih tipih,
- da konkretne lokacije v Posodobljenem NEPN in v okoljsko poročilo ter celovito presojo vplivov na okolje niso vključene z namenom, da bi se izognili ustrezni presoji vplivov na okolje in naravo,

ministrstvo, poleg že podanih pojasnil o vključevanju tehnologij in lokacij, dodatno pojasnjuje, da je presojo sprejemljivosti treba izvesti za plan, ki bi lahko pomembno vplival na varovano območje sam po sebi in v povezavi z drugimi plani. V primeru, da je za plan treba izvesti presojo sprejemljivosti, je sestavni del okoljskega poročila tudi dodatek za varovana območja oziroma presoja sprejemljivosti. V dodatku za presojo sprejemljivosti je ocenjena sprejemljivost vplivov plana oziroma njihovih posledic na varstvene cilje varovanih območij. Vsebinsko in podrobnejšo metodologijo presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na zavarovana območja, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvena območja, ter posege v naravo, ki lahko pomembno vplivajo na ta območja, določa Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11; v nadaljevanju Pravilnik).

Ministrstvo potrdi plan na podlagi izvedenega postopka CPVO, če ugotovi, da plan ne bo škodljivo vplival na varstvene cilje posameznih zakonsko opredeljenih območij in njihovo celovitost ter na povezanost ekološkega omrežja. V skladu z določbami 101. b člena ZON ter 13. člena in prvega odstavka 26. člena Pravilnika se odločitev, da plan ne bo škodljivo vplival na varstvene cilje varovanih območij, njihovo celovitost in povezanost, sprejme na podlagi osnutka plana in okoljskega poročila, ob upoštevanju mnenja ZRSVN in morebitnih drugih mnenj, stališč ali ocen strokovnih ali nevladnih organizacij ter s sodelovanjem javnosti. Ministrstvo s tem v zvezi pojasnjuje, da je skladno z 80. in 84. členom ZVO-2 v povezavi s 101.a členom ZON ter 17. in

18. členom Pravilnika prejelo mnenje ZRSVN (mnenje št. 3562-0086/2024-11 z dne 1. 10. 2024), iz katerega izhaja, da so ugotovitve in omilitveni ukrepi iz Okoljskega poročila ter pripombe iz strokovnih mnenj ZRSVN ustrezno vključene v poglavjih Posodobljenega NEPN, posledično so tudi vplivi izvedbe plana s stališča varstva narave sprejemljivi. Kot pojasnjeno tudi že predhodno, ministrstvo ob upoštevanju vsebine in podrobnosti Posodobljenega NEPN ugotavlja, da navedbe stranskega udeleženca, ki niso bile izkazane z dokazili in ugotovitvam Okoljskega poročila nasprotujočimi strokovnimi podlagami ali ocenami, ministrstvo niso prepričale v to, da ne bi sledilo s strani multidisciplinarne skupine strokovnjakov združenih v konzorcij (konzorcij CPVO), pripravljenemu Okoljskemu poročilu, kateremu sta pritrtili tudi v ta namen ustanovljeni strokovni organizaciji ZRSVN in DRSV, ko sta k Posodobljenemu NEPN, Okoljskemu poročilu in dodatku za presojo sprejemljivosti podali pozitivno mnenje.

Glede navedb, da konkretne lokacije oziroma projekti (lokacije in tehnološke rešitve) namenoma niso vključene v Posodobljeni NEPN in Okoljsko poročilo, je ministrstvo že pojasnilo, da je Posodobljeni NEPN strateški dokument energetske politike, ki določa ključne cilje in ukrepe države na področju doseganja razogljičenja, energetske učinkovitosti, energetske varnosti, notranjega trga energije, raziskav, inovacij in konkurenčnosti, torej najširši strateški plan in ne akt umeščanja v prostor. Prostorsko še neumeščeni projekti, ki so še na ravni pobude ali nameravane oziroma zelene izvedbe in njihove potencialne konkretne lokacije, skupaj z željenimi tehnologijami in nazivnimi močmi posameznih HE, niso in ne morejo biti predmet takega plana, posledično pa tudi ne predmet okoljske presoje na tej ravni.

V zvezi z navedbami, da kumulativni vplivi niso bili presojani, saj da lokacije HE na strateškem nivoju sploh še niso bile presojane, posledično tudi niso bili ugotovljeni kumulativni vplivi, še manj presojane alternative, nadalje da je potrebno kumulativne vplive za posamezne HE in kumulativne vplive z vsemi HE, načrtovanimi ali v drugih državnih dokumentih omenjenimi objekti, presojati na strateškem nivoju v okviru CPVO za Posodobljeni NEPN, da se prepreči drobljenje projektov in omogoči presojo alternativ, ministrstvo pojasnjuje, da mora okoljsko poročilo, pripravljeno v postopku CPVO, skladno s 6. členom Uredbe o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22-ZVO-2; v nadaljevanju: Uredba o OP), med drugim, vsebovati pomembne vplive plana na okolje, ki so lahko neposredni, daljinski, kumulativni in sinergijski, kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni, trajni in začasni, pozitivni in negativni, in se nanašajo na biotsko raznovrstnost, živalstvo, rastlinstvo, tla, vodo, zrak, podnebne dejavnike, materialne dobrine, kulturno dediščino skupaj z arhitekturno in arheološko dediščino, krajino, prebivalstvo in zdravje ljudi ter njihova medsebojna razmerja. Iz navedenega sledi, da mora okoljsko poročilo presojati kumulativne vplive glede na vsebino, natančnost oziroma raven plana, v konkretnem primeru na nivoju načrtovanih ciljev in ukrepov, kar je bilo tudi obravnavano v Okoljskem poročilu za Posodobljeni NEPN. Ministrstvo sledi ugotovitvam okoljske presoje iz Okoljskega poročila, ki ga je pripravila multidisciplinarna skupina strokovnjakov iz različnih področij varstva okolja in ponovno poudarja, da je predmetno Okoljsko poročilo v okviru postopka CPVO na sprejemljivost Posodobljenega NEPN prejelo tudi vsa pozitivna mnenja ministrstev in organizacij, ki sodelujejo v postopku CPVO, med njimi tudi pozitivni mnenji ZRSVN in DRSV, medtem ko stranski udeleženci niso predložili nobenih strokovnih dokazil, s katerimi bi izkazali te svoje navedbe (in izkazali dvom v resničnost ugotovitev okoljske presoje iz Okoljskega poročila). Glede na navedeno ministrstvo ne more slediti navedbam stranskim udeležencem.

Glede navedbe, da se alternative lahko presojajo samo na strateškem nivoju in da alternative niso bile presojane, ministrstvo pojasnjuje, da mora okoljsko poročilo v postopku CPVO, skladno s 6. členom Uredbe o OP, vsebovati opis razlogov za izbiro obravnavanih možnih alternativ. Iz Posodobljenega NEPN in Okoljskega poročila izhaja, da je pripravljavec plana alternative obravnaval z metodo scenarijev in pripravil več scenarijev možnega razvoja, in sicer scenarij OU (obstoječi ukrepi), ki predstavlja možen razvoj z obstoječimi ukrepi (v tem scenariju so upoštevani vsi ukrepi, ki so bili v izvajanju 1. 6. 2021) in scenarij DU (dodatni ukrepi) - scenarij z dodatnimi

ukrepi, ki poleg obstoječih ukrepov predpostavlja izvajanje dodatnih ukrepov na vseh področjih za doseganje novih ciljev Posodobljenega NEPN do leta 2030. Za področje prometa je scenarij DU nadalje razdeljen v dva scenarija, in sicer scenarij DU-HIP (hitro izboljšanje ponudbe), ki predpostavlja intenzivnejši razvoj trajnostne mobilnosti in novih tehnologij v prometu in scenarij DU-UP (upravljanje povpraševanja), ki predpostavlja dodatno boljše upravljanje povpraševanja mobilnosti. Glede na možni prihodnji razvoj sončnih in vetrnih elektrarn scenarij DU nadalje predpostavlja dve različni intenzivnosti po letu 2030, in sicer scenarij DU-OVE (OVE scenarij), ki predpostavlja hitrejši in večji obseg dodatnih kapacitet v 100% OVE in scenarij DU-JE (jedrski scenarij), ki predpostavlja manjši obseg dodatnih kapacitet (večja razlika po letu 2035 oziroma 2040). Glede centralne oskrbe z električno energijo in plinom (prenosno omrežje) scenarij OU pomeni nadaljevanje trenutnega stanja brez izgradnje novih proizvodnih kapacitet, medtem ko scenarij JE+OVE predvideva jedrski scenarij z izgradnjo novih kapacitet za izkoriščanje jedrske energije in OVE. Poleg opisanih sta obravnavana tudi scenarij brez izgradnje novih velikih HE t. i. scenarij JE+OVE_brez HE in scenarij 100% OVE - scenarij, ki do leta 2050 predvideva le uporabo OVE, to je brez novih proizvodnih kapacitet za izkoriščanje jedrske energije. Vsi navedeni scenariji so presojani v Okoljskem poročilu v poglavju 7 Sklepna ocena vrednotenja scenarijev in alternativ.

Stranski udeleženec je v fazi ugotavljanja ustreznosti Okoljskega poročila, kot alternativo NEPN brez velikih HE, ministrstvu posredoval magistrsko nalogo z naslovom »Zelena preobrazba: Načrt razogljčenja za slovenski elektroenergetski sistem in njegove makroekonomske posledice z alternativnimi rešitvami brez gradnje velikih hidroelektrarn«. Predloženo alternativo je pregledala multidisciplinarna skupina strokovnjakov, združenih v Konzorcij NEPN (skupino sestavljajo: Institut Jožef Stefan, Center za energetska učinkovitost, Inštitut za ekonomska raziskovanja, ELEK, d.o.o., ELES, d.o.o., Plinovodi, d.o.o., PNZ d.o.o., Gozdarski inštitut Slovenije, Kmetijski inštitut Slovenije, Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in Strojna fakulteta Univerze v Ljubljani) in ugotovila, da je predlagana alternativa nerealna predvsem glede izvedbe časovnice ukrepov, ima pa tudi druge pomanjkljivosti, kot so metodološke napake pri izračunu deleža OVE, napake pri izračunu stroškovne cene, energetska bilanca ni kalibrirana na dejanske podatke, predpostavke o razvoju elektroenergetskega sistema niso izvedljive itd.

Ministrstvo po pregledu te naloge ugotavlja, da predlagana alternativa iz predložene magistrske naloge navaja številne negativne vplive HE na okolje, medtem ko so drugi viri energije, kot so sončne in vetrne elektrarne, proizvodnja vodika in sintetičnega plina, obravnavani nekritično, kot da okoljskih vplivov nimajo, kar pomeni, da naloga ne obravnava enakovredno vseh potencialnih vplivov na okolje. Obenem pa ministrstvo pri oceni te alternative sledi ugotovitvam multidisciplinarnih skupin strokovnjakov in ocenjuje, da stranski udeleženci s svojimi pripombami in predlagano alternativo niso izkazali, da obstaja realno izvedljiva alternativa brez velikih HE, ki bi jo bilo potrebno pri pripravi NEPN upoštevati in okoljsko presoditi. Zato ministrstvo sledi pripravljavcem NEPN in izdelovalcem okoljskega poročila, ki so strokovno presodili, da takšen pristop ne predstavlja ustrezne alternative. Pri tem pa ministrstvo posebej poudarja, da je za to oceno v danem trenutku bistvenega pomena tudi "časovni vidik Posodobljenega NEPNa", ob upoštevanju obstoječega stanja znanosti in tehnologije oziroma dejstvo, da posodobljeni NEPN predstavlja smer razvoja energetskega področja do leta 2030, s pogledom do 2040. Torej dokument, ki ga bo treba v prihodnje večkrat prenoviti in prilagoditi dejanskim razmeram - tako v naravi, kot v družbi (vključno z napredkom znanosti in tehnologije).

Glede navedbe, da bi z obnovo visokonapetostnega omrežja lahko prihranili do 3 % energije, kar pomeni 3 HE na srednji Savi, ministrstvo pojasnjuje, da stranski udeleženec ni podal nobenih strokovnih dokazil, s katerimi bi izkazal svoje navedbe, posledično tudi ni dokazal dvoma v natančnost in pravilnost dokumentov, ki jih je predložil pripravljavec plana. Glede na navedeno ministrstvo ne more slediti navedbam stranskega udeleženca.

V zvezi z navedbo, da s postavljenim ciljem zgolj 33% povečanja OVE ne bo mogoče doseči ustreznih stopnje razogljčenja in doseganja podnebnih ciljev, posledično tudi v Okoljskem

poročilu podana ocena B za navedeni cilj ni ustrezna, ministrstvo sledi pojasnilu pripravljavca plana, da mora skladno z Uredbo (EU) 2018/1999 vsaka država članica v Posodobljenem NEPN opredeliti tudi nameravani začrtani potek po posameznih OVE tehnologijah, s katerim namerava doseči svoj nacionalni prispevek OVE k cilju OVE na ravni Unije do leta 2030, pri čemer pravno obvezujoč cilj OVE na ravni Unije do leta 2030 znaša 42,5% (s prizadevanji za 45%). Vendar pa države članice svoj nacionalni prispevek določijo same, upoštevajoč nacionalne ovse relevantne okoliščine, ki vplivajo na uvedbe energije iz obnovljivih virov (Uredba (EU) 2018/1999, člen 5), Evropska komisija pa lahko priporoči za državo »primerni« prispevek, ki ga oceni na podlagi indikativne formule iz Uredbe. Pripravljavec plana je pojasnil, da je Slovenija v Prenovljenem Posodobljenem NEPN na podlagi veljavnega NEPN pretehtala predhodno sprejeti cilj, ki je izhajal iz Strategije razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030) in je znašal najmanj 27 % do leta 2030, in na podlagi posvetovanja z javnostjo ter upoštevanjem posodobljenih strokovnih podlag ter in posebnih vseh relevantnih nacionalnih okoliščin določila razvojno naravnani in hkrati uresničljivi nacionalni delež OVE, ki znaša 33 % in indikativne sektorske deleže OVE, in sicer 55 % delež v sektorju električna energija, 45 % delež v sektorju toplota in hlajenje ter 26 % delež v sektorju promet.

V okviru predmetnega Okoljskega poročila ocenjena zadostnost doseganja postavljenih ciljev temelji na pregledu projekcij v sklopu skupnega deleža obnovljivih virov energije v rabi končne energije do leta 2030 Posodobljenega NEPN ter primerjave ocenjenih potekov deleža obnovljivih virov energije veljavnega NEPN iz leta 2020 s Posodobljenim NEPN. Okoljsko poročilo po mnenju ministrstva korektno ugotovi, da scenarij Posodobljenega NEPN - DU (OVE in JE) ne dosega indikativnega cilja deleža OVE v končni rabi energije za leto 2030, ki ga je na podlagi ocene primernosti, Evropska komisija za Slovenijo zvišala na višjo raven (na 46%). Kot izhaja iz Okoljskega poročila, se glavna scenarija z dodatnimi ukrepi DU-OVE in DU-JE do leta 2030 ne razlikujeta bistveno v projekcijah razvoja OVE v rabi končne energije različnih sektorjev kot so: promet, industrija, proizvodnja električne energije in proizvodnja energije za ogrevanje in hlajenje. Največja razlika je opazna po letu 2030, ko se s scenarijem DU-JE spremeni intenzivnost umeščanja obnovljivih virov v prostor do leta 2035 in 2040, predvsem v tehnologijah sončnih in vetrnih elektrarn. Iz predmetnega Okoljskega poročila nadalje izhaja, da scenarij Posodobljenega NEPN (DU), v primerjavi z veljavnim NEPN, v letu 2030 ambicioznejše izkorišča sončno energijo za 87,2%, vetrno energijo za 45,8%, hidro energijo za 2,9%, energijo okolice za 28%, ostalo OVE toploto za 5%. Skupna bruto končna raba OVE je v scenariju Posodobljenega NEPN (DU) v letu 2030 višja za 21% kot je bilo za leto 2030 projicirano za veljavni NEPN. Skupna bruto končna raba OVE sešteta od leta 2020 do leta 2030 pa je v primeru scenarija Posodobljenega NEPN (DU) višja le za 7,2% kot je bilo projicirano za veljavni NEPN.

Glede na navedeno ministrstvo tako ugotavlja, da je v Okoljskem poročilu postavljena ocena B za okoljski cilj »Povečana raba energije iz obnovljivih virov in električne energije za popolno razogljichenje oskrbe Evrope z energijo do 2050« skladna s prikazanimi merili vrednotenja, in se ocena B poda v primeru, ko je ugotovljeno, da bi izvedba NEPN delež OVE v končni rabi energije povečala v večji meri kot je določeno v veljavnem NEPN (27% do 2030), ampak manj od priporočila Evropske komisije za Slovenijo (46% do 2030). Predmetni strokovni oceni tako sodelujočih strokovnjakov, kot pripravljavca plana, ni mogoče generalno ugovarjati z nestrinjanjem ali zahtevanjem višjih ciljev, ki niso podprti ali argumentirani s scenariji, preračuni in upoštevanjem nacionalnih posebnosti ter okoliščin. Ob tem ministrstvo sledi tudi logičnemu pojasnilu pripravljavca plana, da je pri določanju cilja povečanja rabe OVE na podlagi priporočila Evropske komisije, kot mu to omogoča 5. člen Uredbe (EU) 2018/1999 v zvezi s prispevkom deleža energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije v letu 2030, sledil posebnim, relevantnim nacionalnim okoliščinam - torej je na splošni ravni upošteval geografske in naravne značilnosti Slovenije, kot tudi trenutno stanje OVE tehnologije (na primer tehnologije razvoja zelenega vodika, vključno z razvojem infrastrukture za proizvodnjo, skladiščenje in distribucijo vodika), specifično pa je upošteval tudi relevantne nacionalne okoliščine: (i) stanje v sektorju promet, (ii) vplive na okolje in druge dejavnike, ki vplivajo na uvedbo energije iz obnovljivih virov energije v Sloveniji, (iii) krepitev energetske učinkovitosti v sektorju ogrevanje in hlajenje ter

učinek na skupni delež OVE, (iv) delež energetsko intenzivne industrije v Sloveniji, ki je večji od povprečja EU. Slednje tudi podrobneje obrazloži v posodobljenem NEPN v podpoglavju 2.1 (podrazdelek »Stanje na področju OVE in relevantne nacionalne okoliščine«).

NEPN določa cilje in politike le do leta 2030, ne določa pa ciljev, politik in ukrepov do leta 2040. Ti bodo določeni z naslednjim NEPN, ki se bo skladno z Uredbo (EU) 2018/1999 pripravljala v letih 2027 in 2028.

Stranski udeleženci glede svoje zahteve za zvišanje cilja deleža OVE po drugi strani niso predložili nobenih dokazil (preračunov, analiz, scenarijev ipd.), s katerimi bi izkazali svoje navedbe. Ministrstvo ocenjuje, da stranski udeleženci, niso izkazali dvoma v pravilnost v Posodobljenem NEPN-u postavljeni delež (33%) povečanja OVE do leta 2030. Zato je ministrstvo sledilo pojasnilu pripravljavca plana in strokovni oceni multidisciplinarne skupine strokovnjakov, združenih v Konzorcij NEPN, ki je na podlagi veljavnega NEPN, posodobljenih analiz, posvetovanja z javnostjo in upoštevanjem relevantnih nacionalnih okoliščin, ocenila možni in realno dosegljivi cilj povečanja OVE. Glede na vse navedeno, ministrstvo tudi ne more slediti ugovoru stranskih udeležencev, da bi zaradi tako postavljenega deleža doseganja OVE v Okoljskem poročilu navedeni cilj morali oceniti z oceno D.

Glede navedbe, da se Posodobljeni NEPN s ciljem »Doseganje neto ničelnih emisij toplogrednih plinov pred letom 2050« ni prilagodil cilju doseganja podnebne nevtralnosti v Republiki Sloveniji, kot ga predlaga Podnebni zakon, saj bi zaradi skladnosti s Podnebnim zakonom moral jasno pokazati pot doseganja neto ničelnih emisij že pred letom 2050, in sicer do leta 2045, ministrstvo pojasnjuje, da je podnebni zakon trenutno v pripravi, skladnost ciljev in ukrepov Posodobljenega NEPN pa se presoja s sprejetimi oziroma potrjenimi akti, strategijami, programi, načrti in drugimi strateškimi dokumenti. Iz predloženega gradiva za Posodobljeni NEPN izhaja, da so bili pri pripravi plana upoštevani nacionalni, EU in mednarodni dokumenti s področja blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe. Zastavljeni cilj zmanjševanja emisij toplogrednih plinov je skladen z veljavnim ZVO-2, ki v 143. členu državi nalaga, da zagotavlja uresničevanje podnebne nevtralnosti v Sloveniji do leta 2050 ter učinkovit, pravočasen in pravičen prispevek k doseganju ciljev in izvajanju ukrepov, ki zavezujejo Slovenijo ter izhajajo iz ratificiranih mednarodnih pogodb in pravnega redu EU s področja podnebnih sprememb. Zastavljeni cilj je tudi skladen z Resolucijo o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije 2050, ki je kot strateški cilj določila podnebno nevtralnost Slovenije do leta 2050. Zastavljeni cilj zniževanja emisij toplogrednih plinov pa v sektorju ne-ETS celo ambicioznejši od cilja, ki je bil za Slovenijo določen z Uredbo (EU) 2023/857 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2018/842 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma in Uredbe (EU) 2018/1999. Slednja je namreč ključen pravni okvir, s katerim so države članice določile svoje nacionalne cilje v sektorju ne-ETS, da zagotovijo doseganje ključnega EU cilja zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do 2030 za najmanj 55%. V tej uredbi je za Slovenijo določen cilj 27%, Posodobljeni NEPN pa določa cilj 28%.

Presoja skladnosti ciljev in ukrepov Posodobljenega NEPN z mednarodnimi dokumenti vključuje preveritev skladnosti z Okvirno konvencijo Združenih narodov o podnebnih spremembah, Kjotskim protokolom, Pariškim sporazumom, Sendajskim okvirom za zmanjševanje tveganja nesreč, Strategijo trajnostnega razvoja OZN, Strategijo EU za prilagajanje podnebnim spremembam, Strategijo EU za gozdove »Novo strategijo EU za gozdove«, Evropsko konvencijo o krajini, Evropsko strateško dolgoročno vizijo za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtralno gospodarstvo (Čist planet za vse), Pripravljeni na 55 (»Fit for 55«), Evropskim zelenim dogovorom, REPowerEU, Evropskim podnebnim zakonom (»EU climate law«), Akcijskim načrtom za krožno gospodarstvo, Sistemom trgovanja z emisijami (»The EU Emissions Trading System (EU ETS)«), Evropsko strategijo za nizkoogljično mobilnost, Strategijo EU za tla do leta 2030 - Koristi zdravih tal za ljudi, hrano, naravo in podnebje, Strategijo EU od »vil do vilic«, Akcijskim načrtom EU: Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal, Mehanizmom pravičnega prehoda (»Just Transition Mechanism«), Biodiverzitetno strategijo EU za leto 2030 in

Mehanizmom za prilagajanje mejnih vrednosti ogljikovega dioksida («The Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)«).

Presoja skladnosti ciljev in ukrepov z domačimi dokumenti vključuje preveritev skladnosti z veljavnim NEPN (NEPN 2020), Dolgoročno strategijo za spodbujanje naložb energetske prenove stavb in njeno dopolnitvijo ter Dolgoročno strategijo energetske prenove stavb do leta 2050, Programom evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji, Resolucijo o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020-2030, Resolucijo o nacionalnem gozdnem programu, Programom ravnanja z odpadki in Programom preprečevanja odpadkov, Strateškim načrtom Skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo, Resolucijo o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021, Strategijo za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano: »Spoštujemo hrano, spoštujemo planet«, Resolucijo o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030, Strategijo razvoja Slovenije 2030, Strateškim okvirom prilagajanja podnebnim spremembam, Okvirom o pripravi dolgoročne podnebne politike Slovenije do leta 2050 - »Slovenija in zdrav planet«, Dolgoročno podnebno strategijo Slovenije do leta 2050, Strategijo prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam, Slovensko industrijsko politiko (SIP), Slovensko strategijo pametne specializacije (S4), Strategijo prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050, Krajinsko politiko Slovenije, Pomorskim prostorskim planom Slovenije, Načrtom upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2023-2027 in Načrtom upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2023-2027, Načrtom zmanjševanja poplavne ogroženosti 2023-2027, Načrtom upravljanja z morskim okoljem 2022-2027, Operativnim programom oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027, Operativnim programom odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023-2028 (PUN), Programom upravljanja rib v celinskih vodah Slovenije za obdobje do leta 2021 in Operativnim programom nadzora nad onesnaževanjem zraka. Iz presoje skladnosti ciljev in ukrepov Posodobljenega NEPN z mednarodnimi in domačimi strateškimi programi, plani in načrti in prej navedenimi dokumenti ne izhaja, da bi morali cilj neto ničelnih emisij toplogrednih plinov doseči do leta 2045, večina dokumentov namreč kot mejnik navaja leto 2050.

Glede na navedeno ministrstvo ne more slediti navedbi stranskega udeleženca, da bi moral Posodobljeni NEPN slediti predlogu Podnebnega zakona, saj le-ta še ni sprejet in posledično tudi ne zavezuje pri pripravi Posodobljenega NEPN.

V zvezi z navedbo, da vpliv zajema, uporabe in shranjevanja ogljika (CCS) na okolje v Okoljskem poročilu ni ocenjen, čeprav Posodobljeni NEPN predvideva instrument »Finančne spodbude za projekte zajema, uporabe in shranjevanja ogljika v sektorjih, ki jih je težko razogljčiti ter drugih emisij TGP v industriji, ki bo temeljila na Uredbi o vzpostavitvi okvira ukrepov za krepitev ekosistema proizvodnje neto ničelnih tehnologij Evrope«, ministrstvo pojasnjuje, da iz Posodobljenega NEPN nedvoumno izhaja, da shranjevanje ogljika v Sloveniji ni predvideno, posledično tudi okoljske presoje shranjevanja ogljika ni potrebno izvesti. V ukrepu M9.1 (Finančne spodbude za projekte zajema, uporabe in shranjevanja ogljika ter zmanjševanje emisij TGP v sektorjih, ki jih je težko razogljčiti (angl. Hard to abate sectors)) je pri prvi aktivnosti v povezavi s tem jasno navedeno: »Shranjevanje na območju Slovenije ni predvideno.« Ministrstvo dodaja, da je shranjevanje ogljika v Sloveniji že zakonsko prepovedano, saj 258. člen ZVO-2 jasno določa, da je na območju Republike Slovenije in v njenem epikontinentalnem pasu vbrizgavanje in shranjevanje tokov ogljikovega dioksida (geološko shranjevanje ogljikovega dioksida) prepovedano.

Glede na zgoraj navedeno ministrstvo ugotavlja, da ne more slediti navedbi stranskega udeleženca, da bi moralo Okoljsko poročilo posebej ocenjevati vpliv zajema, uporabe in shranjevanja ogljika (CCS) na okolje. Ukrep, četudi v Posodobljenem NEPN zapisan, je namreč očitno neizvedljiv.

V zvezi z navedbami:

- da je nedopustno nazadovanje Posodobljenega NEPN glede ukrepa zmanjševanja spodbud fosilnim gorivom, saj se ukrep iz veljavnega NEPN Postopno zmanjševanje in ukinitve spodbud fosilnim gorivom spremeni v »Upravljanje spodbud fosilnim gorivom«, kar ne pomeni njihovega zmanjševanja in odpravljanja, ampak predpostavlja tovrstne subvencije vse do 2030.
- da je tako načrtovanje ukrepa v nasprotju s tretjim odstavkom 14. člena Uredbe (EU) 2018/1999, po katerem mora država pri posodobitvi NEPN, kjer spreminja svoj prispevek, to narediti na način, da se s spremembo odrazi povečana ambicioznost v primerjavi z veljavnim NEPN.
- da bi zmanjševanje ambicioznosti lahko oslabilo doseganje drugih ciljev razogljičenja, ministrstvo pojasnjuje, da iz Posodobljenega NEPN izhaja, da instrument »Upravljanje spodbud fosilnim gorivom«, med drugim, vsebuje tudi naslednje ukrepe:
 - Preučitev morebitne odprave vračila trošarine za industrijsko komercialni namen in za komercialni prevoz do 2026 s ciljem optimalne ukinitve najkasneje leta 2030, upoštevajoč tudi EU zakonodajo na področju trošarin in ob zagotavljanju ustreznega ravnovesja med okoljskimi, javnofinančnimi ter drugimi cilji države (konkurenčnost, dostopnost cen itd.);
 - Podpora prizadevanjem za odpravo vračila trošarine za industrijsko komercialni namen in za komercialni prevoz na ravni EU;
 - Sprejem zakonskih omejitev za dajanje finančnih spodbud za namestitve samostojnih kotlov na fosilna goriva;
 - Postopno zmanjševanje v industriji v obdobju med 2025 in 2030 - pogoj za vračilo od leta 2022 dalje je pridobljen certifikat v skladu s standardom ISO 50.001 ali ISO 14.001;
 - Priprava analize vpliva opuščanja drugih neposrednih in posrednih spodbud za rabo fosilnih goriv, da se celovito preuči vpliv na različne sektorje ter pridobi podlago za pripravo in odločanje o omilitvenih ukrepih;
 - Sprejem zakonskih omejitev za dajanje drugih subvencij oz. spodbud za rabo, distribucijo in shranjevanje fosilnih goriv;
 - Proračunska sredstva zdajšnjih spodbud se na podlagi analize vpliva preusmerjajo v uvajanje učinkovitih zelenih tehnologij, razvoj poslovnih rešitev in odpiranje novih delovnih mest (spodbude v prometu, industriji, kmetijstvu, energetiki idr.);
 - Investicijske in druge ukrepe se spodbuja s subvencijami, davčnimi olajšavami in drugimi spodbudami. Spodbude so usmerjene v izbrana področja zelenih projektov in v tehnologije, opredeljene v Uredbi o neto ničelni industriji.

Glede navedbe, da gre pri ukrepih zmanjševanja spodbud fosilnim gorivom za nedopustno nazadovanje v primerjavi z veljavnim NEPN, ministrstvo iz predložene dokumentacije ocenjuje, da Posodobljeni NEPN s postavljenim ciljem »ukinitve spodbud za rabo fosilnih goriv do leta 2030« in predlaganimi ukrepi sledi postopnemu zmanjševanju spodbud fosilnim gorivom. Nadalje iz predloženega Okoljskega poročila, ki mu ministrstvo iz vseh že pojasnenih razlogov sledi, izhaja, da bo opuščanje fosilnih goriv in prehod v nizkoogljično gospodarstvo imelo pozitiven vpliv na zaposlovanje ter na splošno blaginjo prebivalstva v Sloveniji. Izvajanje ukrepov posodobljenega NEPN bo spodbujalo izvajanje zelenega prehoda in s tem imelo pozitiven vpliv na zviševanje indeksa človekovega razvoja. Iz okoljskega poročila tudi izhaja, da bo izvajanje ukrepov Posodobljenega NEPN v vseh scenarijih ohranjalo ali še dodatno povečevalo stopnjo delovne aktivnosti in zaposlenost v sektorju okoljskega blaga in storitev z ukrepi, ki spodbujajo zeleni prehod (prestrukturiranje gospodarstva, ustvarjanje novih delovnih mest, podpora izobraževanju in usposabljanju ter raziskavam in inovacijam za zeleni prehod itd.). Okoljsko poročilo pa tudi opozarja, da na ravni posameznih regij lahko opuščanje fosilnih goriv in z njim povezano prestrukturiranje gospodarstva povzroči znižanje blaginje zaradi izgube delovnih mest (in kot primer navaja premogovne regije).

Ministrstvo v zvezi s tretjim odstavkom 3. člena Uredbe (EU) 2018/1999 pojasnjuje, da le ta navaja, da vsaka država članica pri posodobitvi iz odstavka 2 nacionalni cilj ali prispevek za kateri koli kvantificirani cilj ali prispevek Unije iz točke (a)(1) člena 4 ((a) kar zadeva razsežnost

»razogljičenje« (1) v zvezi z emisijami toplogrednih plinov in odvzemi ter ob upoštevanju prispevka k doseganju cilja zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Uniji za vse gospodarstvo) spremeni tako, da se odrazi povečana ambicioznost v primerjavi s svojim zadnjim priglašenim NEPN, pri posodobitvi iz točk (a)(2) in (b) člena 4 ((a) kar zadeva razsežnost »razogljičenje« (2) v zvezi z energijo iz obnovljivih virov in (b) kar zadeva razsežnost »energetska učinkovitost«) spremeni samo, da se odrazi enaka ali višja raven ambicije kot pri tistem, ki je bil določen v njenem zadnjem priglašenem NEPN. V sedmem odstavku 14. člena pa je tudi navedeno, da ta člen ne posega v pravico držav članic, da kadar koli spremenijo in prilagodijo nacionalne politike, ki so jih določile ali na katere se sklicujejo v svojih NEPN, pod pogojem, da so takšne spremembe in prilagoditve vključene v celovito nacionalno energetska in podnebno poročilo.

Glede na vse zgoraj navedeno, ministrstvo ocenjuje, da Posodobljeni NEPN s predlaganimi ukrepi, ki jih je predlagala in kot ustrezne ocenila multidisciplinarna skupina strokovnjakov, združenih v Konzorcij NEPN, sledi postopnemu zmanjševanju spodbud fosilnim gorivom in da povečuje ambicioznost zastavljenih ciljev.

Glede navedbe, da jedrska energija ne sodi v Posodobljeni NEPN in da nasprotujejo gradnji JEK2, ministrstvo pojasnjuje, da iz Posodobljenega NEPN izhaja, da Republika Slovenija na strateški ravni podpira nadaljnje izkoriščanje jedrske energije za proizvodnjo električne energije, tudi izgradnjo nove jedrske elektrarne oziroma malih modularnih jedrskih reaktorjev (SMR), skladno s sprejeto Resolucijo o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji. Primerjava scenarijev kaže, da jedrski scenarij (scenarij DU-JE) dosega višjo pokritost rabe električne energije s proizvodnjo v Sloveniji z izgradnjo jedrske elektrarne ter posledično boljši kazalec zanesljivosti oskrbe, medtem ko je pri 100% OVE scenariju (scenarij DU-OVE) pokritost rabe električne energije nižja, saj v zimskem času zahteva več uvoza električne energije, posledično pa dosega slabši kazalec zanesljivosti oskrbe.

Ministrstvo nadalje pojasnjuje, da se s Posodobljenim NEPN ne načrtuje in ne dovoljuje gradnja JEK2, saj NEPN ne določa posameznih projektov in ni akt prostorskega umeščanja. Prostorska umestitev JEK2 tako, po enaki logiki kot je to pojasnjeno za posamezne projekte HE, ni predmet Posodobljenega NEPN in torej tudi ne predmet celovite presoje vplivov na okolje.

Glede navedbe, da Posodobljeni NEPN v ničemer ne zmanjšuje vplivov elektromagnetnega sevanja (EMS) na naravno in bivalno okolje in izražena skrb za zdravje ljudi, pri čemer je izhodišče težav v Uredbi o EMS, ki je zastarela in bi jo bilo potrebno novelirati in mejne vrednosti EMS znižati primerljivo na vrednosti kot so v razvitih državah, ministrstvo ugotavlja, da je v Okoljskem poročilu področje prebivalstva in zdravja ljudi obravnavano skladno z določili Uredbe o OP. Zdravje ljudi je obravnavano v poglavju 3.1.2 Zdravje ljudi in kakovost življenja, vrednotenje vplivov izvedbe Posodobljenega NEPN na zdravje ljudi pa v poglavju 5.1.3 Okoljski cilj »Zdravo življenje«, kjer je zdravje podrobneje obravnavano s šestimi okoljskimi cilji, med drugim tudi s ciljem »Zmanjšani vpliv elektromagnetnega sevanja na naravno in bivalno okolje«. Ministrstvo je v ugotovitvenem postopku glede sprejemljivosti predloga Posodobljenega NEPN prejelo tudi pozitivno mnenje Ministrstva za zdravje (mnenje št. 354-141/2023-19 z dne 10. 9. 2024) s priloženim strokovnim mnenjem NIJZ (mnenje št. 354-213/2023-8(256), z dne 10. 9. 2024), iz katerega nadalje izhaja, da so vplivi izvedbe Posodobljenega NEPN, z vidika vplivov na zdravje in počutje ljudi na strateški ravni sprejemljivi.

Glede pripombe, ki se nanaša na zahtevo po prenovi Uredbe o EMS, ministrstvo pojasnjuje, da novelacija navedene uredbe ni predmet tega postopka. Glede na vse navedeno in ker stranski udeleženec z ničemer, razen z nestrinjanjem z veljavno Uredbo EMS, ni utemeljil svojih trditev o neustrezni oceni vplivov EMS, ministrstvo tovrstnim navedbam stranskega udeleženca ne more slediti, ampak verjame presoji Okoljskega poročila, ki jo je s svojim mnenjem potrdila tudi v ta namen ustanovljena strokovna organizacija - NIJZ.

VI.

Po 22. členu Uredbe o OP se odločitev, da plan ne bo škodljivo vplival na uresničevanje okoljskih ciljev, sprejme na podlagi okoljskega poročila in vrednotenja vplivov plana na uresničevanje okoljskih ciljev plana.

Skladno z določili 11. člena Uredbe o OP se vrednotenje vplivov plana na uresničevanje okoljskih ciljev plana ugotavlja v naslednjih velikostnih razredih:

- razred A: ni vpliva oziroma je pozitiven vpliv;
- razred B: vpliv je nebistven;
- razred C: vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov;
- razred D: vpliv je bistven;
- razred E: vpliv je uničujoč;
- razred X: ugotavljanje vpliva ni možno.

Uredba o OP v drugem odstavku 11. člena nadalje določa, da so vplivi izvedbe plana za uresničevanje okoljskih ciljev plana sprejemljivi, če se podocene za katerokoli posledico plana uvrstijo v velikostni razred A, B ali C, oziroma v tretjem odstavku istega člena določa, da vplivi izvedbe plana za uresničevanje okoljskih ciljev plana niso sprejemljivi, če se podocene za katerokoli posledico uvrstijo v velikostni razred D ali E.

Iz Okoljskega poročila, ki ga je pripravila multidisciplinarna skupina strokovnjakov z različnih področij varstva okolja, združenih v konzorcij CPVO in mu ministrstvo ob prejetih mnenjih mnenjedajalcev in iz vseh do sedaj pojasnenih razlogov sledi, izhaja, da so vplivi izvedbe predloga Posodobljenega NEPN na uresničevanje okoljskih ciljev sprejemljivi. Vrednotenje vplivov posameznih ukrepov Posodobljenega NEPN na okolje je namreč pokazalo, da je za večino okoljskih ciljev ugotovljeno, da so vplivi nebistveni zaradi možnosti izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C) ali da so vplivi nebistveni (ocena B). Bistvenih ali uničujočih vplivov (ocena D ali ocena E) izvedbe predmetnega plana brez možnosti izvedbe omilitvenih ukrepov Okoljsko poročilo ni ugotovilo.

Iz Okoljskega poročila, ki mu ministrstvo iz vseh, že večkrat navedenih razlogov (pozitivna mnenja, konzorcij strokovnjakov itd.) sledi, nadalje izhaja, da so vplivi izvedbe Posodobljenega NEPN na doseganje naslednjih okoljskih ciljev nebistveni, zaradi možnosti izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C):

- Izkoriščanje vse prednosti biogospodarstva in ustvarjeni bistveni ponori ogljika.
- Zmanjšanje emisije onesnaževal v zunanji zrak ter ohranjanje in izboljšanje kakovosti zunanjega zraka.
- Zmanjšani vpliv elektromagnetnega sevanja na naravno in bivalno okolje.
- Zmanjšana obremenitev okolja s hrupom in ohranjena mirna območja v naravnem in urbanem okolju ter zmanjšano število prebivalcev, ki so čezmerno obremenjeni s hrupom.
- Zagotovljena oskrba prebivalcev s skladno in z zdravstveno ustrezno pitno vodo v zadostnih količinah.
- Preprečevanje okoljskih in večjih nesreč ter omejitev njihovih posledic.
- Trajnostno upravljanje z vodami.
- Trajnostno upravljanje s tlemi, kmetijskimi zemljišči in gozdom.
- Ohranjena biotska raznovrstnost zunaj območij z naravovarstvenim statusom.
- Ohranjena območja z naravovarstvenim statusom (Natura 2000, zavarovana območja, naravne vrednote).
- Celostno ohranjanje kulturne dediščine, vključno z vplivnimi območji in arheološkimi ostalinami.
- Ohranjeno stanje izjemnih krajin, območij nacionalne prepoznavnosti ter prepoznavnih in tipoloških značilnosti krajin.

Omilitveni ukrepi so navedeni v Okoljskem poročilu v poglavju 5.3 Pogoji, omilitveni ukrepi, priporočila in spremljanje stanja okolja, v podpoglavju 5.3.1 Omilitveni ukrepi, kjer so podrobneje opisani, naveden je časovni okvir ukrepa in način spremljanja njihove izvedbe.

V skladu z vsem navedenim ministrstvo sledi tudi oceni vplivov izvedbe Posodobljenega NEPN na doseganje naslednjih okoljskih ciljev, ki so v Okoljskem poročilu ocenjeni kot nebistveni (ocena B) ali brez vpliva oziroma je vpliv pozitiven (ocena A):

- Povečane koristi energetske učinkovitosti in zmanjšanje rabe končne energije.
- Povečana raba energije iz obnovljivih virov in električne energije za popolno razogljičenje oskrbe EU z energijo do 2050.
- Neto ničelne emisije toplogrednih plinov pred letom 2050.
- Izboljšana mobilnost ob hkratnem zmanjšanju rabe energije v prometu.
- Zmanjšane emisije na vplivnih in prispevnih območjih kopalnih voda na površinskih vodah.
- Zmanjšana količina odpadkov in povečane količine njihove ponovne uporabe.
- Zmanjšan ekološki odtis.
- Stabilno, konkurenčno in krožno gospodarstvo.
- Razvita infrastruktura pametnih omrežij in medsebojnih povezav na področjih informacij, energetike (TEN-E) in prometa (TEN-T).
- Vpliv opuščanja fosilnih goriv in prestrukturiranja gospodarstva na blaginjo prebivalstva v skladu s pravičnim prehodom.
- Zmanjšanje energetske in prevozne revščine.
- Podnebna in energetska pismenost.

Na podlagi pregleda celotnega gradiva, zgoraj navedenih dejstev in prejetih pozitivnih mnenj ministrstev in organizacij v tem postopku ministrstvo ugotavlja, da so zahteve varstva okolja, ohranjanja narave, varstva človekovega zdravja, varstva kulturne dediščine in krajine ter varstva podnebnih ciljev in odpornosti na podnebne spremembe ustrezno vključene v predlog plana in da so vplivi izvedbe Posodobljenega NEPN na okolje sprejemljivi, ob upoštevanju omilitvenih ukrepov iz Okoljskega poročila (poglavje 5.3.1).

VII.

Skladno s šestim odstavkom 22. člena Uredbe o OP morajo biti v sklepu o potrditvi plana navedeni tudi omilitveni ukrepi, s katerimi se odpravljajo pričakovani bistveni ali uničujoči vplivi, merila in pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da se plan lahko izvede, ter načini spremljanja izvajanja plana.

Ministrstvo ugotavlja, da so omilitveni ukrepi, opredeljeni v Okoljskem poročilu v poglavju 5.3.1, ustrezni in smiselno vključeni v predlog Posodobitve Celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, verzija 5.0, rev.1, datum: 14. avgust 2024, revidirano 24. september 2024 (CPVO) (Konzorcij NEPN: Institut Jožef Stefan, Center za energetske učinkovitost, Inštitut za ekonomska raziskovanja, ELEK, d.o.o., ELES, d.o.o., Plinovodi, d.o.o., PNZ d.o.o., Gozdarski inštitut Slovenije, Kmetijski inštitut Slovenije, Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani in Strojna fakulteta Univerze v Ljubljani). Izvedba predmetnega plana je okoljsko sprejemljiva le ob upoštevanju omilitvenih ukrepov iz poglavja 5.3.1 Okoljskega poročila.

Na podlagi pregleda celotne dokumentacije upravne zadeve ter po izvedenem posvetovanju z ministrstvi in organizacijami, ki sodelujejo v postopku CPVO, in ob sodelovanju splošne in zainteresirane javnosti, je ministrstvo ugotovilo, da so vplivi izvedbe plana Posodobitev celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, na okolje sprejemljivi, ob upoštevanju omilitvenih ukrepov iz Okoljskega poročila, in odločilo, kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

Skladno s prvim odstavkom 23. člena Uredbe o OP se v sklepu o potrditvi plana odloči tudi o spremljanju izvajanja plana.

Ministrstvo je tako v 2. točki izreka te odločbe določilo, da se izvajanje Posodobljenega NEPN spremlja na način, da se spremlja monitoringe kazalcev stanja okolja, kot so opredeljeni v prilogah 1 in 2 k Posodobljenemu NEPN v povezavi s poglavjem 5.3.2 Okoljskega poročila.

VIII.

V skladu z določbo petega odstavka 213. člena v povezavi s 118. členom ZUP je bilo potrebno v izreku tega sklepa odločiti tudi o stroških postopka. Glede na to, da v tem postopku stroški niso nastali, je ministrstvo odločilo, kot izhaja iz 3. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu:

Zoper to odločbo je možna pritožba na Vlado Republike Slovenije, v roku 15 dni od prejema te odločbe. Pritožba se pošlje pisno po pošti na Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana. Za pritožbo se plača upravna taksa v višini 18,10 €. Upravno takso se plača v gotovini ali z drugimi veljavnimi plačilnimi instrumenti in o plačilu predloži ustrezno potrdilo. Upravna taksa se lahko plača na podračun javnofinančnih prihodkov z nazivom: Upravne takse - državne in številko računa: 0110 0100 0315 637 z navedbo reference: 11 25704-7111002-35409024.

Postopek vodila:
mag. Alenka Cof
Podsekretarka

Ljubiša Stanojević
Podsekretar

dr. Tanja Pucelj Vidović
Vodja Sektorja za okoljske presoje

Vročiti (elektronsko):

- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za energijo, Langusova ulica 4, 1000 Ljubljana, gp.mope@gov.si
- Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana, info@umanotera.org
- Focus, društvo za sonaraven razvoj, Maurerjeva ulica 7, 1000 Ljubljana, info@focus.si
- PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, Metelkova ulica 6, 1000 Ljubljana, pic@pic.si
- Društvo Prihodnost, Društvo za varovanje in ohranjanje naravnega okolja (predstavništvo Greenpeace v Sloveniji), Kotnikova 28, 1000 Ljubljana, info.si@greenpeace.org
- Društvo za preučevanje rib Slovenije, Polanškova ulica 24, 1231 Ljubljana - Črnuče, info.dprslovenije@gmail.com
- LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine, Pot ilegalcev 17, 1210 Ljubljana-Šentvid, info@lutra.si
- Zveza ekoloških gibanj Slovenije – ZEG, Cesta krških žrtev 53, 8270 Krško, zogslo20@gmail.com

V vednost (elektronsko):

- Ministrstvo za naravne vire in prostor, Direkcija Republike Slovenije za vode, gp.drsv@gov.si
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo, gp.mkqp@gov.si

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za gozdarstvo in lovstvo, gp.mkgp@gov.si
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za hrano in ribištvo, gp.mkgp@gov.si
- Ministrstvo za kulturo, Direktorat za kulturno dediščino, gp.mk@gov.si
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za okolje, Sektor za okolje, gp.mope@gov.si
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za okolje, Sektor za ravnanje z odpadki, gp.mope@gov.si
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za podnebne politike, gp.mope@gov.si
- Ministrstvo za zdravje, Direktorat za javno zdravje, gp.mz@gov.si
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Osrednja enota, zrsvn.oe@zrsvn.si
- Zavod za ribištvo Slovenije, info@zzrs.si